

Yazı-Yorum

Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi

48. Sayı

Suç Ortakları

Genel Yayın Yönetmeni

Zeynep Eşin

Yayın Kurulu

İlknur Demir
Figen Şahin

Editör

İlknur Demir

Çizim

Şaranur Yaşar

Tasarım

Deniz Eşin

Yazarlar

İlknur Demir

Zeynep Eşin

Gönül Malat

Handan Kılıç

Fulya Çağlar

Selva Ezgi Yücel

Ayhan Ün

Aslı Esmâ Karaca

Nuray Narbay

Umut Kaygısız

Murat Karayılan

İÇİNDEKİLER

Öykü

Emre Aydoğan
Deliler İçinde

Elif Derviş
Eksik

Binnur Özyurt
Sssh

Nihan Göğman
Son Yürüyüş

Deneme

Ayhan Ün
Dönme Dolap

Nuray Narbay
Sanatın İronisi

Mutlu Pelin Alan
Yumurta

Dosya Konusu

Gönül Malat
Hırsız ve Köpekler

Selva Ezgi Yücel
Muhteşem Gatsby

Fulya Çağlar
Howard Pyle / Robin Hood

Umut Kaygısız
Evimizin İnsanları

Film İnceleme

Handan Kılıç
Gönül Hırsızı

Şiir

Arzu Cura Altunbudak
Derin

Jana Med İnanç
Annem Sonbahar

Mehtap Kılıç
Rüzgârın şarkısı kelebeğin

Osman Özenbaş
hiç bilemedik

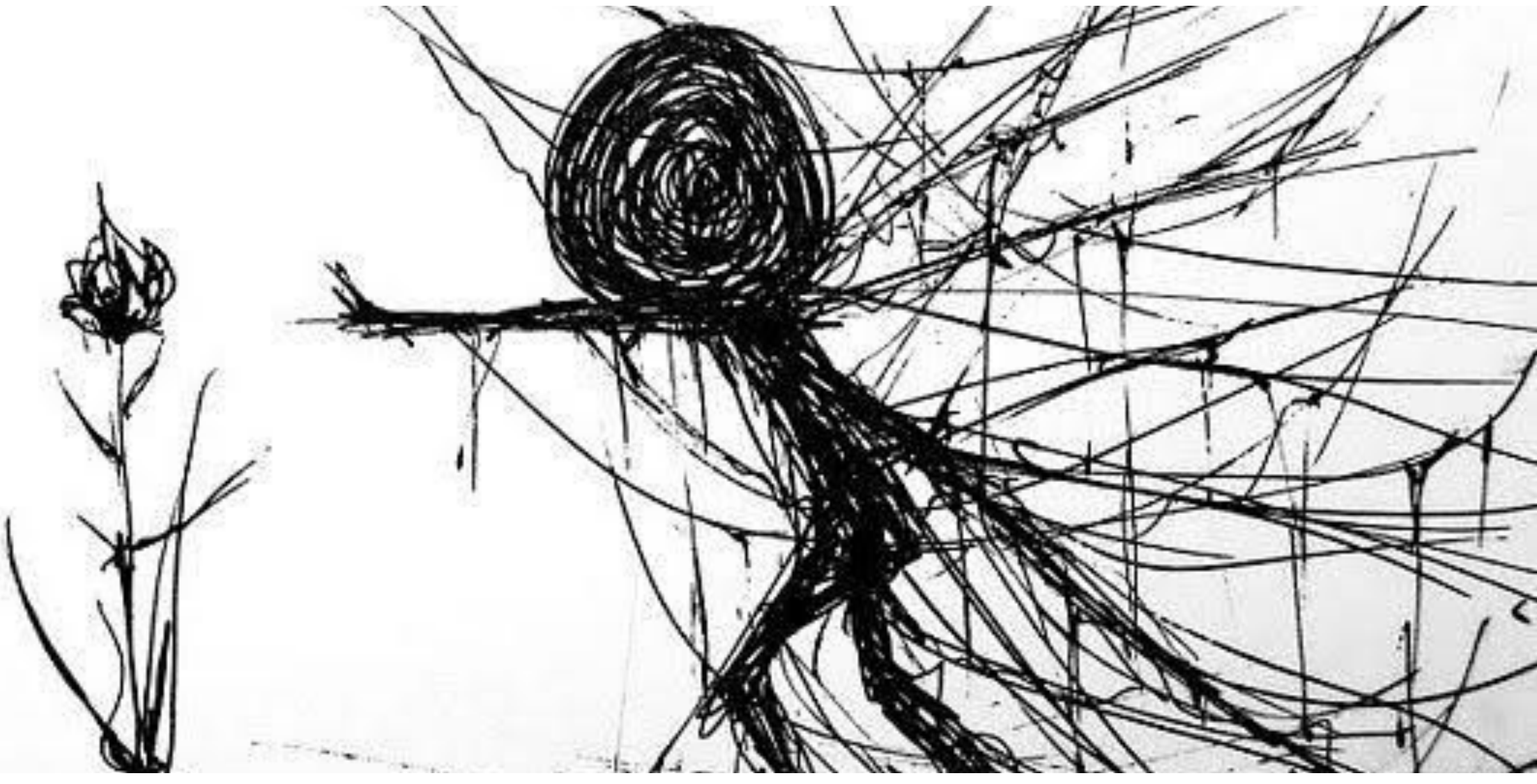

Ayhan Ün | Dönme Dolap

İdealist ve hayalperestlerin bile bel bağlamak zorunda kaldığı gerçekçilik türetilmiş bir kavramdır. Hakikat yönünden zayıflamış bir gerçekliktir burada sözü edilen. Epik artık nesnel somutluk üzerindeki kontrolünü kaybetmiştir ve tek çaresi abartma, çevreyi abartılı bir kesinlikle betimleme yöntemidir: Güzelleme.

Yabancılaşmış olduğu dünyayla tekrar bağ kurabilmek için çaresizce sarıldığı dal. Yaşamın anlamı olduğuna dair bir avuntudur aslında bu yöntem ve edebiyat ile sanatın aksine aynı kavram toplumun gündelik yaşantısında örtmece olarak karşımıza çıkmaktadır. Bulduğunuz çevrenin estetik algısı, iş yapış şekli, genel yaşam tarzı yanı sıra bakış açısında nice örtmeceye rastlamanız mümkündür. Türlü değerler, kavramlar, örtmece tarafından ablukaya alınmıştır âdeta. Sanayi Devrimi dönemi sonrası terminolojiye iyiden iyiye yerleşmiş olan “risk almak” veya “girişimcilik” kavramları nasıl ki işveren kesim için ödül anlamını barındırıyorsa, Marxist bakış açısına göre hırsızlık sözcüğünün örtemesidirler işte. Aynı şekilde dilek havuzuna dönüşmüş Çağdaş Yerel Edebiyatın dilinden düşüremediği yalnızlık, ilgisizlik, küçük düşürülmüştük, mağdurluk, sefalet gibi kaynağında bencillik yatan duygu durumları da hırsızlığın ta kendisidirler. Sayfalar dolusu sızlanmalar odağınızı ve bilincinizi bulandırmaktan öte zamanını çalıyordur; ilgi görebilmek uğruna. Felsefi kavramların kavramsal olmayan unsurları işaret ettiği gibi edebiyat da edebi olmayan kavramları sanata dönüştürmeliyken bir şefkat dilencileri terapisi ortasında kalıverirsiniz.

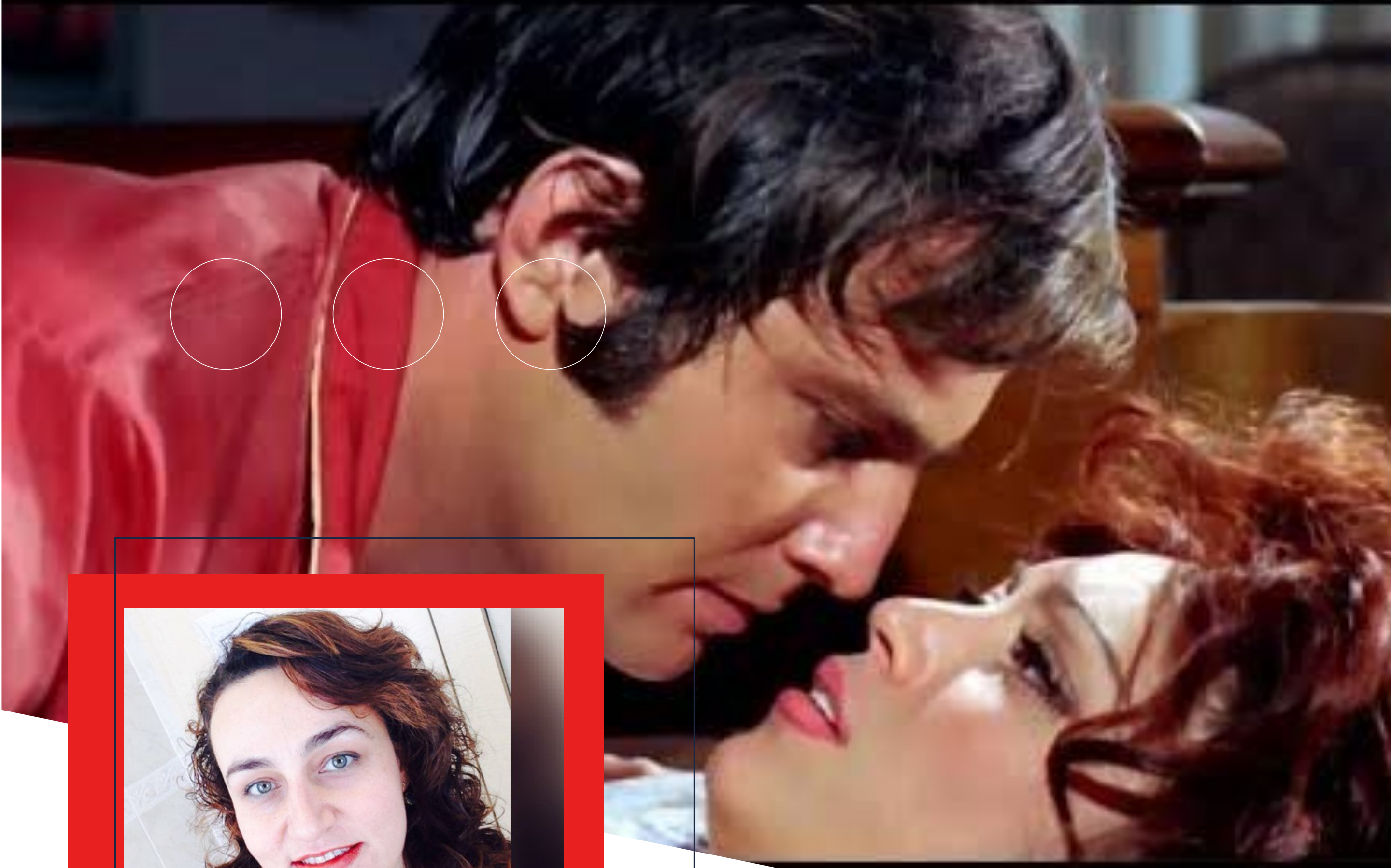

Olumsuzlama doğal olarak batı dünyasını bugüne taşıyan felsefi bir bakış açısıdır, bunu inkâr edemeyiz. Ancak batı felsefesini çoğu coğrafyalardan ayıran en keskin fark olumsuzlamanın bilimsel yönelime evrilişidir. Bilimsel bir çareye başvurmayı reddeden felsefe ve sanat kendini geliştirme şöyle dursun temenniler dünyasına dönüşmektedir.

İşte böylesi bir kavram karmaşası içerisinde hırsızlık eylemi de – örtmece yardımıyla – uyanıklığa, işini bilmeye dönüşür. Gözle görülmesi pek de mümkün olmayan bu uyumsuzluğu kanıksama süreci yine kimi medya enstrümanlarınca üstlenilmiştir. Oysa az çok bencilliğin boyunduruğu altındaki her fırsatta kendini açık eder; ortaya çıkan portre çarpık ama saf bir görünümde. Yozlaşmış kültürlerde hırsızlık gibi kavramların içi örtmece vasıtasıyla boşaltılmıştır; yaşam seyrini sürdürüyordur çünkü içi boşaltılmış bu gibi kavramlar yardımıyla kabız olmuş düzen geçici bir süreliğine rahatlar.

Masrafını üstlenip haklı olma veya durumu lehine çevirme lüksüne sahip olduğunuz bir dünyada sürekli kendini yeniden üreten tahakküme karşı koyma çabası da trajikomik bir hal alır. Yabancılaşma kavramının devreye girişi yine Goethe'nin "ruhun kurtuluşu" diye nitelediği feragattir esasen. Neticede var olan durum meşrulaştırılır, üstelik statüko alt tabakanın ta kendisidir.

Ortamda kavramın ötesine ulaşma çabası bulunmuyorsa sayısız ego lokomotifine rastlamanız şaşırtıcı değildir. Durmaksızın daireler çizen lokomotiflerin makinistleri nadide birer boyun fularıyla havayı yarar ve vagonlarına tutunmuş sayısız duygu dilencileri de kendilerini esen yele kaptırırlar: hırsızın hırsızlığa uğraması. İlgidir makinistin beklentisi ama kömürçünün ilgisi dışında bir ganimet de elde edemiyordur naif kişilik. Lokomotif, sosyal yaşama ve bu yaşamın çarpıklığına akılcı yöntemlerle şifa üretmektense hırsızlık gibi kavramları haklı çıkarmayı daha doğru bulmayı seçer, çünkü güç olana göğüs germek, çare üretmek temennilerle yetinenlerin harcı değildir asla. Tek dilekleri gökten inen bir çözümdür ve yaşamları boyunca bunun derdiyle yanıp tutuşurlar. Naif yönleri bunun açıklamasını da beraberinde getirir: lokomotifle dönüyoruz ya işte... Ve bu döngü tıpkı bir dönme dolap gibi döner durur. Bir zirveden ayaklarınız altındaki dünyayla karşılaşır, ömrünüzde hiç tatmadığınız bir kıvançla dolup taşarsınız, ardından ağır bir düzende zemine iner gerçeklikle yüzleşirsiniz. Orta ve alt tabaka çocuklar için eğlenmeyi öğrenmenin en güzel yöntemidir dönme dolap. Aksine yeterli olgunluğa ve bilince erişmiş benlikler için hiç de eğlenceli bir aktivite olmasa gerek.

Gönül Hırsızı / Handan Kılıç

Hırsızlık bütün kutsal öğretilerde yasaklanmış, hatta “Elle işlenen” büyük günahlardan kabul edildiğinden on emirde sayılacak kadar öne geçmiş bir suçtur. Bazen hastalıktan bazen hasetten kaynaklı olarak insanlar bu suça yönelir. Kimi zaman zaaflarının esiri olanlar kimi zaman da yaşam şartlarının sürüklediği yerde ahlaki değerlerini kaybedenlerce işlenir. İnsana dair bir hal olduğundan, kişinin gölge yanlarına ışık tutan sanatın konusudur. Bu kulvara da daha çok edebiyatın, sinemanın üzerinden giriş yapar. Bu ay dergimizin konusu olunca ben de buna dair filmlerden, dizilerden bahsedeyim istedim. Ancak öyle çoktu ki hangi birine değinsem derken 1971 yapımı bir Ediz Hun filmine rastladım. Biraz filminden biraz kavramlar üzerinden giderek beraberce bu konu üzerine düşünelim istedim:

“Batmayacak güneşler, bitmeyecek aşklar peşindeyim artık. Sahi var mı böyle bir diyar?” diyerek avare dolaştığım şu günlerde elli bir yıl önce çekilen bu film ismiyle dikkatimi çekti. Neymiş ne değilmiş derken izledim yetmiş dört dakikalık filmi. Aslında biraz da eski aşklara, o çocuksu romantizme dalarak günümüz gerçekliğinden kısacık da olsa uzaklaşmayı istemiştim. Ama tabii çok zaman olmuş. Şimdilerde iki üç yılda bir değiştiği düşünülen nesil farkı sonradan gelenlere birçok şeyi anlamsız kılıyor. Dolayısıyla böyle bir hız çağında yarım asır önceki Yeşilçam Sinemasıyla da aramızda uçurumlar oluyor. Dolayısıyla filmi beğenmedim. Bu durum muhtemelen, sinemaların revaçta olduğu günlerde, popüler oyunculara, senede otuz kırk film çektirerek para kazanma fikri sonucu aceleye getirilmişlik, piyasa için iş yapmanın da sonucuydu. Yoksa sinemanın evrensel ilkeleri gözetilerek, insanlığa ait kadim mevzular hakkıyla işlendiğinde kült olma gibi bir şans var filmlerin. Eskimeyen bir mevzu, aşk üzerinden değerlendireyim bari dedim ama şimdi olsa absürt komedi sayılabilecek bir filmi izlediğim.

Konusunu kısaca anlatmak gerekirse: Hırsızlık yaparken fark edilen bir genç kız kaçarken zengin bir adamın arabasına biner. Nişanlı da olan bu iş adamı kızdan etkilenerek onu polise teslim etmek yerine evine getirir.

Ona imkân vererek doğru yolu bulmasına vesile olacağını düşünür. Ama malum alışmış kudurmuştan beterdir. Hırsız kız çetesini de eve musallat eder. Bir dizi hadise yaşanır ve sonunda jönümüze âşık olan kız onunla bir hayatı seçer. Zengin oğlan fakir kız klişesine enteresan bir boyut katılmış, zengin iş adamı ile hırsız kız birbirine yakıştırılmıştır filmde. Belki bugünden bakınca bu seçim bir komedi unsuru değildir. Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuştur. Ya da “Çok söz yalansız, çok mal haramsız olmaz” diyen atalara rahmet gönderilmek istenmiştir.

Belki de her gün karanlıkla aydınlığın yer değiştirmesi gibi bu sıfatların da yer değiştirebileceği, hayatın ne getireceğinin belli olmadığı anlatılmıştır.

Haksızlıkların ilki çalıp çırpınmak her şeyi. En çok da umudu, neşeyi, hayatı ve hayalleri...

Kimisi bir kereden bir şey olmaz der. Oysa hep bir kereden bir şey olmazcılar yıkar içimizdeki kaleleri. Olur efendim, her şey bir kereden olur. Önemli olan o bir kerenin ne olduğuna ne olacağına karar vermektir.

Bir kere cesaret edersen yola koyulursun. Yolu kendin seçersin. İstersen vazgeçersin ama yıllar ve yollar beraber akar, çabucak geçer, bir yerden sonra dönmek zor gelir. O yüzden ölene kadar halden hale girse de yaşam, yolun başında neyi istediğini iyi tespit etmeli insan. Ondan sonra gideceği yolun haritasını almalı eline.

Kalemle kuyu kazmak, samanlıkta iğne aramak, deliye postaki saydırmak olarak da nitelendirilecek sanat/yazmak yoluna girdiyse baştan kabul edersen mesela, yolculuğun eziyetini. Gecelerin gündüzlerle yer değişeceğini, emek emek örsende hikayeleri o örüntülerin kimin önüne ve nasıl geleceğinin bilinmezliğini...

Yine de gönül hırsızlığından başka nedir ki sanat? Ama o gönül herkesinki değil. Kendisi ile aynı ritimde atan, aynı notada buluşan, aynı renkte kaybolan, aynı kelimedede kavuşan gönüllerdir sanatçının dileği. Kalpten kalbe uzanan görünmez yollarda yürümek ve iz bırakmak ister hepsi. Sanatçı bazen boğulur yalnızlığında yine de suyunu kimse bulandırsın istemez. Bazen de illa bir el bekler tutacak, onu sudan çıkarıp beraberce yol alacak. El önemlidir ama günümüzde çoğu zaman o el de kendinindir. Sağın yardımcısı sol, solun ki sağ eldir.

Eskiden birinin verdiğini diğeri duymazmış artık duyurmak moda verse de alsa da o el illa görünür olmalı yoksa yok sayılır.

El üzerine söylenen çok söz var el önemli; el işler alet övünür, el elden üstündür gibi.

El bu kadar kıymetli olunca el ile işlenen günahlar kategorisi üzerinden eski hukuk sistemimizde de yer almış. Hatta ceza olarak eli kesilirmiş hırsızın. Ama altı yüz yıl boyunca kayıtlara geçmiş sadece dört uygulama olmuş.

İnfazın gerçekleşebilmesi için hükmün kesinleşmesi gerekir. Yani şeksiz şüphesiz hırsızlığın ispatı lazımdır. Mesela açıkta bırakılmış bir mal için, yeterli güvenlik önlemleri alınmadığından bu ceza uygulanmaz. Her şüpheden sanık yararlanır evrensel hukukta. Çünkü telafisi imkânsız bir zarar doğacaktır. Ancak bir cezanın en önemli vasfıdır caydırıcılık ve bu ceza çalarsa elinden olacağını bilenlerin kendine mukayyet olmasına sebep olduğundan caydırıcılık konusunda örnektir.

Ne zaman cezalar caydırıcılıktan uzaklaşır o vakit suç oranları patlar. Günümüzde bunca şiddetin, hırsızlığın, katlin, vahşetin sebebi de tam manasıyla uygulanmayan, sürekli indirim ve infaz yasası değişikliği ile delinen kanunların adi suçlulara verdiği haklardır. Düşünenin, konuşanın, yazan çizenin ise bunlardan yararlanma şansı yoktur çoğu zaman. Hırlısı hırsızı, iti kopuğu hemen serbest kalmasına kendi bile şaşırır. Islah olmaz, yeni yollar öğrenip dostlar edinerek çıkar cezaevinden. Ve elbette eylemlerine devam eder.

Bir de insanların her role göre taşıdığı arketipler vardır. Bu konu üzerine düşününce “Hırsız arketipi” neymiş diye meraklandım. “Aydınlık yönüyle içinizdeki asla çalınmayacak potansiyel zenginliğe ışık tutar” demiş Caroline Myss. Karanlık özellikleri içinse “Kendinde olmadığını düşündüğü para, yaratıcı fikirler, sevgi ya da başka güçleri çalma dürtüsüdür.” demiş. Ve insan bu ikisi arasındaki dengeyi kurabilmeli ne fazla aydınlıkta ne de gece de kalmalı, sabahın karanlığı boğacağını bilmeli. Bir gün ve elbette.

Hasıl-ı kelam, hırsızlık konusu can sıkıcı. Sanalı, gerçeği, gönül çalanı, umut çalanı sıkıntı. Tüyü bitmemiş yetimin hakkını gözetmemekten, kamunun malını çar-çur etmeye kadar çok boyutlu bir suçtur hırsızlık ve yıpratıcıdır. Tecrübeyle sabit. Yıllar önce evime hırsız girmişti. Sonra parmak izleri, kırılan çelik kapının değiştirilmesi, geçmeyen tedirginlik, günlerce karakollarda ifade vermek, “çalınanlar kümesinin saçma sapanlığına” anlam verme çabası. Sevdiğim inci küpelerin gidişi ama ne hikmetse yanında duran inci kolyenin alınmayıp sadece yüzükle parfümle birleştirilmesi ilginçti mesela. Sonuç sadece yorgunluk. Yeni kapı masrafı, bir süre uykusuzluk, yıllara yayılmış tedirginlik... Zaten polis baştan dedi umutlanmayın yakalanmaz, bu ara her yere dadandılar diye. Şaşırmıştım. Aslında peşinde olunsa her yer kamera, her adımımız internet yoluyla kayıt altında. Heyhat taşları bağlamışlar köpekler ve piyasalar serbest. Gönül salıncağım bir yazmakla sermest.

Binnur Özyurt Sssh | Öykü

Onunla içinden nehir geçen bir şehrin gün batımında, bir otel avlusunda tanıştık. Gün batımı eflatun turuncuydu. Şehir sırtını dağa yaslamış. Avlu hepsini kucaklıyor. Kahve fincanını beş parmak kavrayıp ısıtıyorum. Felaket düşkününü tarafım huzursuz, yatışmıyor. Dersim'in akarsularla bezeli, barışık bir coğrafya olduğuna inanmıyor. Vagonlar dolusu sürgün, mermi kovanları, darağacı umuyormuş zalim. Dağ keçilerini buldu onun yerine. Titreşen sakalları, kara gözleriyle vadinin silüetine dâhil olmuş bize bakıyorerenlere karışmışa benziyorlardı. Ayak sesleri duydum. Arkamda birisi vardı.

Nice sonra "İyi akşamlar hanımefendi," dedi. "Oteli beğendiniz mi? Ben sekiz yıldır bu otelde kalıyorum."

"Sahi mi?" deyip arkama döndüm. Başını yana eğerek selamladı. Tokalaştık. İnce uzun, esmer bir adam. Rengini seçemediğim gözleri gözlerimin ta içine bakıyordu.

"Beğendim," dedim bakışlarımı ayırmadan.

Hasan Bey anlatmak istiyordu. Tunceli'nin memleketi olduğunu duyunca heveslendim. Hayatımın sıradanlığını hissettirecek bir hikâyeye çıkar bu adamdan.

"Evet, bir hikâyem var. Ama yeminliyorum söyleyemem," dedi. Banka oturduk.

"İstanbullu musunuz? Beyoğlu'nda şarap tadım evim var. Yılın altı ayı İstanbul'dayım. Beklerim." Kartını uzattı. Detaylı adres tarif etti. Ünlü kokoreççinin yanındaki sokağa dönünce tam karşıma çıkacak. Kapıdan içeri girince taş döşeli duvarlar, sütunlara yaslanmış kadife koltuklar ve caz. Sözü bitirince "Hayır," dedim. "Değilim." Üstelemedi. Bir hamlede İstiklal'in tekinsiz sokaklarından kalkıp yanıma geldi. Beklemekten anlıyor olmalı.

"İstanbul'u severim, ikinci vatanımdır. Ama yurdumdan ayrı dakalamam. Otuz dörtte çıkan iskân yasasıyla gidenlerin çoğu döndü. Hep memleket sevdasından.

Benim gibi. Ama kızlar kayıp. Onlardan haber çıkmadı.” Bir göğe bir bağcıklı ayakkabılarına baktı. Onunkiler cilalı, benim spor pabuçlarım tozlanmış.

“Neymiş o yasa?” diye atladım. Kedi olalı bir fare yakalamışım.

“Çok yasası var bu şehrin. Lakin,” dedi bir kolunu avlu duvarına yaslayıp. Duruşunu, bıyıklarını Kartal Tibet’e benzettim. “Biraz da sizden bahsedelim.”

“İlginç birisi değilim,” dedim. “Kahveyi severim. Hikayeleri de.”

Akşam yemeğinde kalabalık soframızı selamlayıp tek kişilik masasına geçti. Rakısı, mezesi, restoranın hüzünlü müzikleriyle hemhal olmuştu.

Rehberin tavsiyesiyle aldığımız Elâzığ leblebisiyle kuru duttan yolluk hazırlayıp pür telaş kahvaltı salonuna indim. Hasan Bey boynuna fular bağlamış, yakası mavi biyeli ekose ceket, saçlar geriye yatırılmış. Beni tumturaklı bir reveransla karşıladı.

“Hanımefendi, güzelliğinizden yoksun kalacağım diye korktum, geç kaldınız.” Masaya kadar eşlik etti. “Lütfen ikramımı kabul buyurunuz.” Soframıza serpiştirilen halis keçi tereyağıyla petek Pülümür balı damakta eriyordu. Teşekkür ettik. Minibüs iki öksürüp bir tıksırıpyola düştü. Hasan Bey’in el sallayan silueti küçülüp gözden yitti.

Dağları aşınca ardına yaslanmış başka dağlar bulduk. Yukarda geniş kanatlı kuşlar uçuyordu. Munzur Çayı, Peri Deresi ve şimdi adını unuttuğum gözelerde yüzümüzü yıkadık. Dirseklere kadar kolları, dize kadar paçaları kıvırmışız. Ayaklarımıza çakıl taşları batıyor, bileklerimize yosun dolanıyor. Aslına benzemeyen fotoğraflarda gülümsüyoruz. Rehberimiz Ali, şoförümüz Hasan, muavinimiz Hüseyin. Ne çok iniyor ne çok çıkıyoruz. Yollar daralıp tepeler dikleştikçe öksüz kasabalar içine kapanıyor, efsane, mucize, marifetçoğalıyor. Her suyun bir ana yahut babası var. Tütsüler yakıp dualar ediyorum.

Keçi otlatan ufacık çobanla bir köprünün başında sohbet ediyoruz. Adını soruyorum. “Hasan,” diyor. “Ama beni düzgün diye çağırırlar.” Uzun kulaklı kara köpeği ile poz verirken Düzgün Baba’yı söylüyor o da. Burası füsunkar memleket. Düzgün Baba’ya inanıyorum. Kuş uçuşu Hicaz’a helva götüren Munzur Baba’ya, yere düşen her süt damlasından su kaynayan ağlayan geline, Fatma Ana’nın mucizesine kanıyorum. Teker döndükçe daldığım uykulardabastığım yerden sular fişkiriyor, gözyaşımından nehirler doğuyor. Ağladıkça ağlıyorum.

Her kasabanın giriş ve çıkışında çevirme var. Uyanıyorum. Jandarma. Gençten bir adam. Hava alacakaranlık.

“Babamın bile kimliğini istemek zorundayım.”

Yirmi yıllık fotoğrafımı banabenzetemedi, bakışları fotoğrafla yüzüm arasında gidip geldi.

“Heyhat, yıllar. Nikah vesikalığım,” dedim. Güldü.

Otele gün biterken vardık.Hasan Bey avluda bekliyordu.

“Bir yorgunluk kahvesi içer miyiz?”

“Hayhay,” dedim. Onun gibi eski moda konuşmaya başlamışım.

“Yurt toprağında da şarap evi açacağım,” dedi Hasan Bey. “Buralarda itibarım çok yüksektir. Eşraftan, garnizondan çevrem vardır. Mevzuattan anlarım.”

Başımı salladım. Işıkları seyrettik.Nehir renk değiştiriyordu.

“Gece hayatına aşinalığım eskilerden. Daha on bir yaşındayken Maksim gazinosunda komilik yaptım. Koydum kafaya Vegas’a gideceğim, para tutacağım. Derken birYugoslav’a tutuldum.Amerika’ydı ideolojiydi hepsini unuttum.”

Kahvelerimiz bitince delisinin heykelini diken şehrin sokaklarında gezintiye çıktık.Kadın Yugoslav komünist partisi ileri gelenlerindenmiş. Kendinden on yedi yaş büyük.

“Bodoslama daldım hayatın içine. Fena da etmedim hani. Halim vaktim yerinde, çok şükür.”

Karantina nedeniyle her yer tenhaydı. Mağazalar, müzeler kapalı. Arada bir vitrine yahut vitrinden yansıyan aksimize bakıyorduk. Binalardan, gölgelerden insanları anlamaya çalışıyordum. Elimde sadece Hasan Bey vardı anlatan. Ben dikkatle dinleyip sorular sordukça kendini daha çok övüyordu.

“Yaşım hayli var ama dincim. Bugüne dek olmadı. Kısmetse artık bir can yoldaşı arıyorum.” Gözlerinde Japon anime karakterlerine benzer ışıklar yanıp söndü.

“Ne dersin bir tanem, güler mi talih bundan sonra bana?” İma ettiği şeyden çok iki yabancıya uymayan samimiyetine şaşırdım. Başka yalnızlar da varmış. Yine de alıcı gözle baktım. Yıllardır pişt diyenim olmamış. Derisi incelen ellerimde tek tük kahverengi lekeler. Belki son şansımdır Hasan Bey, nazik, ilgili. Boy pos dersin yakışıklı sayılır. Bir adım daha attı bana doğru. Kıpırdayamaz oldum. Nerdeyse kulağıma fısıldadı.

“Bir şans verecek misin sevgilim? İkimize.”

Bir yılan kaçmış sanki sesine. Bir değil beş, beş değil on yılan kaçmış.

“Şanssss verecek misssinss sevgilimi kimissse?”

Alacakaranlığı sshh bastı. Sssh çoğaldı, sshh boşluğu kapladı. Munzur Baba geldi sandım. Bastığı yerden su kaynayacak. Gözedenbir sarı yılanbaş verecek. Ağımı emip yaramı sağaltacakbir işaret saydım.Korunmaya, teselliye, tutunmaya dair ilahi bir kudrete sığındım. Ensemde bir nefes ılıklığı.Gözlerim karardı, başım döndü. Sssh.

O “Sssevgilim,” derken uyandım. Ayıldım kâğıt-büyüden. Dedemi hatırladım. Dedeminçatık siyah kaşları vardı. Dedemin kalın camlı gözlükleri. Konuşunca takım dişlerin arasından geçen hava ısslık çalardı.

İnsanlar zihinlerini açgözlülük ve kıskançlıkla doldurmadan hırsızlık yapmazlar pek. Önce öfkeye ve nefrete kapılmadan cinayet işleyen çok çıkmaz.

Dolayısıyla siz birini öldürmeden öfkeniz iç huzurunuzu öldürmüştür.

Fulya Çağlar

Howard Pyle / Robin Hood

"Biri bana kibar der diğeri zalim, biri dürüst der öteki hırsız. Bir adam bir adamın gözünde şekilden şekle giriyor."

İngiliz halk hikâyelerinin konusunu oluşturan en önemli karakterlerden biri olan Robin Hood, ilk olarak 12. Yüzyılda çıktığı tahmin edilen, günümüze kadar ulaşmış kitaplardan filmlere birçok esere konu olmuş bir kahraman. Eylemsel olarak bakıldığında haksızlık ve otoriteye karşı devrimsel hareketin temsilcisi olarak hayat buluyor. Robin Hood'un tarihsel gerçekliği hakkında yapılan araştırmalarda birçok kaynak, Fulk FitzWarin isimli bir Norman soylusunun Kral John'a karşı olup haydut olmasıyla bağdaştırıyor.

Çocuk kitaplarına bile konu olmuş tarihi gerçekliğe sahip karakterin, Howard Pyle'in yazdığı "Robin Hood'un Keyifli Maceraları" kitabını referans aldığımızda, eylemleri ve tepkileri bağlamında modern çağa entegre ettiğimizde yaptığı her davranışın altında yatan psikolojik etkenleri görmek mümkün. Bu da onu aslında kahramanlaşmış destansı bir figürden çok, içsel dünyasında yaşadığı çatışmaları su üstüne çıkarıyor.

Robin'in haydut olmasındaki ilk macerasında, Valinin düzenlediği Nottingham City'deki okçuluk yarışmasında giderken, ormanda karşılaştığı yemyeşil giyimli 15 adam ve aralarında geçen diyaloglarda kendisiyle dalga geçmelerini bir aşağılanma kompleksine dönüşüyor. Kişiliğinden izler bulduğumuz diyaloglarına baktığımızda kendisine saygısız davranılmasına tahammülü olmayan, kibirli yapısına karşılık kendisine kibirli davrananlara ceza kesme hakkını elinde bulunduran, hırslı ve kurnaz bir profil çiziyor. Kibrine yenik düşüp girdikleri bahiste kralın geyiklerinden birini öldürmesi sonucunda ilk fitil ateşleniyor ve adamlarından birini okunu fırlatarak öldürüyor. Baht dönüşü olarak nitelenen bu olayda sadece öfkesine yenilip işlediği cinayetten değil aynı zamanda kralın geyiğini de öldürmesinden dolayı aranan bir haydut olarak ormana saklanıyor.

Alfred Adler bireysel psikolojide suçu, aşağılık kompleksiyle ilintili olarak müşterek duygudaki eksiklik olarak tanımlar. Buna bağlı olarak da Robin karakteri, kibinden dolayı içselleştirdiği aşağılanma onu ilk suça yönlendiriyor. 'Parmağım kırılıydu da o oku atmasaydım' hayıflanmasıyla kendisiyle yaşadığı çatışmada birini öldürmüş olmanın verdiği ağır yükü çevresinde gördüğü her şeyin pırıltısı bir anda yok oluvermesiyle yaşadığı suçluluk ve onun getirisi olarak pişmanlık daha sonraki eylemlerinin şekillenmesinde belirleyici faktör oluyor. Psikoloji sözlüğünde kanuni açıdan yasaklanan ve yaptırımı olan bir eylemde, toplumun ahlaki normlarını ya da kişinin standardını çiğnediği düşüncesinin yarattığı pişmanlık ve rahatsızlık duygusu suçluluk duygusu kavramını oluşturuyor. Etkin pişmanlık sonucunda kişinin hatalı davranış yerine doğrusunu koyma içgüdüğü oluşuyor. Otorite tarafından bağışlanmak yerine otorite olma şekline bürünüyor. Ormanda saklandığı süre içerisinde kendisi gibi kanundan kaçan haydutların liderliğini ele alarak işlediği cinayetin yol açtığı rahatsızlık duygusunu doğruluğuna inandığı yapıcı bir eyleme dönüştürüyor. Fakirlere ya da ihtiyacı olanlara yardım etmek gibi olumlu bir eylemi, zenginden çalarak, zorbalık yaparak gerçekleştiriyor oluşu sanki erdemli bir davranış şekline bürünüyor. Sherwood ormanında başlarında Robin Hood ve yüzü aşkın kanun kaçağından oluşan çete bu şekilde doğmuş oluyor. Böylece haksız yere fakirden insafsızca kazanç elde eden ister baron ister rahip ister şövalye olsun tüm yakaladıklarını soyup, zalimleri yağmalamaya ant içiyorlar. Hırs ve öfkeyle bozuk toplumsal düzenin yol açtığı adaletsiz ekonomik dağılımı ve sınıf farkının yol açtığı olumsuz etkiyle yapıcı suçluluk duygusunun ilk misyonu; ayrıca hiçbir çocuğa zarar vermemeye, hiçbir genç kıza, evli veya dul kadına el kaldırmamaya yemin etmeleriyle ikinci misyonu da oluşturuyorlar. Çetenin kıyafetlerinin özellikle yeşil renk oluşu, ormanda karşılaştığı ve öldürdüğü adamın da yeşil elbiseler giymiş olması Robin'in yaşadığı suçluluk duygusuyla özdeşleştirmek mümkün.

Robin karakteri güçlü, kuvvetli ve mükemmel bir okçu olması, kendine güvenen bir şekil çizmesinin yanı sıra kibirli ve kurnaz bir yapıya sahip. Yan karakterlerden Küçük John ile tanışma macerasında yaşanan diyaloglarda aşağılık kompleksinin yol açtığı bilinçle onunla inatlaşıyor ve giriştiği dövüşte yeniliyor. Borusunu çalıp ormandaki adamları yardımına çağırıp üstünlüğü sağlıyor. Gücüne övgüler yağdırıp Küçük John'u da çeteye dahil edip sağ kolu yapıyor. Maceraların bütününe baktığımızda Robin Hood'un kavgalarında eşdeğer dövüşmeler veya yenilgiler, yeşil elbiseli şen adamlar çetesine dahil olma sonucuyla neticeleniyor. Kitaptaki Robin'in karşısına çıkan Nottingham Valisi, Emmet Başrahibi, Hereford Piskoposu, Kral Henry gibi düşmanları olan karakterler, kötü özelliklere sahip, ukala, zalim insanlar şekline bürünüyor. Vali ile olan diyalogunda kendisini korkak diye aşağılaması sonucu, Robin ve çetesinin hırsız diye anılıyor olmasına karşılık sadece güçlü, sahtekâr ve zenginden çalıyor oluşunu ve bununla güçsüze yardım edişini karşılık beklemeden yapılan bir iyilik olarak nitelendiriyor. 'Kibirle dolaşanları alaşağı etmeye varım ama kederle gelenlere de elimden geldiğince yardım ederim.'

İşlediği ilk cinayetten sonra, yaşadığı suçluluk duygusunu, otoriteye karşı çıkararak ve güçsüzlerin koruyuculuğu misyonunu görev edinerek bir kahramana dönüşüyor. Robin karakterinin kişilik yapısı ve suçu meşrulaştırmasıyla çocuk kitaplarına konu olması tartışılır. Ama bugün bile Robin Hood suçu yüceltmesi göz ardı edilerek karşılıksız yapılan yardımın en önemli sembolüne dönüşüyor.

Osman Özenbaş hiç bilemedik | Şiir

güz yağmurları gelirdi
sarışın bir haritaya
el ayak çekilirdi dallardan
yavaş yavaş topraktan

yeni hayalleri taşırdık
kendi mecrasında büyüyen
küçük şehirlerin varoş sokaklarına

karşı kıyıya taşımadığımız
aşklar büyürdü içimizde
korkuttuk isteklerimizi
akşamdan sabaha
büyüttüğümüz cesaretleri korkuttuk
ürküttük içimizden uçanları

sesimiz dağıldı
çağıramadık birbirimizi
saklandı bütün sözler

böyle olsun istemedik belki de
ve hiç bilemedik geç kaldığımızı
aynı cümlenin
aynı anlama gelmediğini
aynı başlamadığını
hiç bilemedik

Hırsız ve Köpekler / Necib Mahfuz Gönül Malat

“Bir hırsız yaratmak için bir sahip yaratın;

*suç yaratmak istiyorsanız, yasalar koyun.”**

1988 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü "Tüm insanlık için geçerli bir Arap anlatı sanatı oluşturarak ince ayrımlardan zengin, akılcı bir gerçekçilikle ortaya koyan eserleri için" alan yazar Necib Mahfuz'un, Hırsız ve Köpekler romanı dergimizin Hırsızlık dosyasında yer almak için biçilmiş kaftan. Çünkü kitap, hırsızlığı tüm boyutlarıyla ele alıyor. Yöneticisinden bürokratına, vatandaşından siyasetçisine kadar herkes birbirinden bir şeyler çalıyor. En önemlisi Mahfuz, kitabının odağına hırsızlık yapmaya meylettiren asıl nedeni oturtuyor yani “Sahiplik” duygusunu.

Hırsızlık yaparken polis köpekleri tarafından yakalanan romanın protagonistisi Said Mahran'ın, yargılanıp on yıllık hapis cezasını çektikten sonra intikam duygularıyla cezaevinden çıkmasıyla başlıyor kitap. Cezaevi süreci boyunca biriktirdiği, çoğalttığı öfke ve intikam duyguları, hayatının en önemli dönemi yani özgürlüğünde ne işle uğraşacağını, nasıl yaşayacağını bile düşünmesine engel oluyor. O yüzden, bundan sonra yaşamını nasıl sürdüreceğini soran arkadaşına acı ve öfkeyle “Geçmişini düşünmekten geleceği düşünmeye fırsat bulamadım henüz,” yanıtını veriyor.

Kendisi de bir hırsız olan Said'in, kendinden çalınanlara-çalınlara yani karısı ile kızını sahiplenenlere aşkın bir öfkesi var. Gözleri intikam duygularıyla sarılı! Başka hiçbir şey göremiyor, görmek istemiyor.

Said, hapishaneden çıkar çıkmaz; kendinden boşanmış karısı ve onun yeni kocası için, “ Topla herkesi etrafına, ödle herif. Etrafını kuşatan duvarların gücünü ölçmeye geldim zaten. Saatin geldiğinde ne komiserin koruyabilecek seni ne de duvarların,” diye öfkesini kusuyor iç sesiyle. Ardından kendini serinletiyor; “Senden çalınmış olanın –karısı ve kızı- hırsızlık yoluyla geri alınmasından daha adil ne olabilir?” diye söylenerek. Yazar, buradaki ironiyi özellikle oluşturmuş. Çünkü asıl sorgulamak istediği; her şeyin sahibi yüce Rab olan İslam inancıyla çelişen “Sahiplik, sahip olma duygusu.” Aslında tasavvufa daha doğrusu takvaya yolculuğu da Şeyh Ali el-Cüneydi karakteriyle antagonist olarak muhteşem kurgulamış usta kalem. İnsanların içini görebilen Şeyh, hem çok alçakgönüllü, hem de müritlerinin ve tekkeye gelen herkesin kendilerini bulmaları için, yollarını güneş gibi aydınlatan bir karakter. Tabii Said’in gözleri, öfkeyle, öç alma duygularıyla perdeli olduğu için bu ışığı göremiyor yazık ki. Yazarın karakterleri üzerinden sorguladığı sadakat ve sahiplik duyguları, “Benim! O-onlar benim!” naralarına, “Köpekler’ in” de karışması, zaten sembollerle oluşturulmuş anlatının okuma hazzını epey yükseltiyor. Hepimizin bildiği gibi köpekler, koku duyusu üstünlükleriyle hem suçluları yakalamak ve hem de sadakatin sembolü olmaları dolayısıyla romana ustaca yerleştirilmiş karakterler olarak satır aralarında karşımıza çıkıyor.

Dualitelerden esin alan yazar, Kur’an-ı Kerim de geçen bazı büyük günahların da izini sürüyor romanında. İkiyüzlülük, ihanet, intikam, öfke, sadakatsizlik, ihtiras, rüşvet ve tabii hırsızlık! Ayrıca Said karakterini bir anti-kahraman olarak muazzam kurgulamış. Utanç verici ya da yüz kızartıcı suçlar işlemesine rağmen Said, kitap dostu ve zeki bir adam aynı zamanda. Okuyan, düşünen ve (çalıp çırpma, yolsuzlukla elde edildiğini düşündüğü mal mülkleriyle) sadece zenginden çalan, kısmi bir Robin Hood.

Kanımca kitabın en güzel yanı; protagonistinin bir anti-kahraman, antagonistinin ise tam bir kahraman- kendini bulmuş takvada bir karakter olması. Said’in yolu; zifiri karanlığını hafifletecek tek ışıktan bile yoksun çünkü.

Belirtmeliyim ki Said’in, sınıf bilinci ve öğretisi de var. Mısır’ın özgürlükçü, kısmen sol-işçi sınıfında büyümüş ve üniversitede bu direnişçilerin içinde yer almış karakter. Fakat zamanla öyle karanlık bir uçuruma sürükleniyor ki soyguncudan masum insanları öldüren azılı bir katile dönüşüyor. Necib Mahfuz, Said’e iç sesi ya da vicdani yanıyla “Eskiden değerli mallar alırdın- şimdi değersiz canlar alıyorsun,” dedirterek, onun kendi kendini falakaya yatırmasını da kurgusuna katmayı ihmal etmiyor.

Yazar, vermek veya anlatmak istediğini diyaloglarla öyle güzel ve gerçekçi bir şekilde sarmış ki metnine hayran olmamak elde değil. Bakın; “Ama neden kaygı ve korkularımıza lanet okuyoruz? En nihayetinde onlar değil mi bizi geleceği düşünme zahmetinden kurtaran?” ya da “-Asıl trajedi düşmanımızın aynı zamanda dostumuz olması. -Aksine, dostumuz aynı zamanda düşmanımız aslında. Her kim beni öldürürse milyonları da öldürmüş olacak. Umut ve düşünüm ben, korkakların kurtuluşuyum; iyi ilkelerim ben, teselliyim, ağlayanda tevazu uyandıran gözyaşlarıyım. Ve deliliğimin beyanı bütün sevenleri kapsamak zorunda! Bu çılgın vakanın nedenlerini inceleyin, sonra istediğiniz hükme varın!” diyerek.

Mahfuz, romanında gözleri kin ve öç almaktan başka bir şey görmeyen Said karakteriyle İslam inancının ana çitasını ortaya koyuyor demek yanlış olmaz. İyi veya kötü her türlü duygudan arınarak ancak yolunu-kendini-tanrıyı bulabileceğini...

Elif Derviş Eksik | Öykü

Kaybolan yapboz parçasını yolda yürürken bulma olasılığı nedir? Ben buldum. Dün işe giderken. Köşedeki çiçekçi var ya hani, her sabah elinde satırla gelene geçene pis pis bakan suratsız kasabın yanı. İşte kayıp parçayı tam o çiçekçinin önünden geçerken buldum.

Yok, öyle kaldırımda gözüme falan çarpmadı. Diyebilirim ki ben gidip kafa attım küçücük yapboz parçasına. Kırk yılın başı işe yürüyerek gitmek için spor ayakkabı giymişim takımın altına. Sırt çantamda diz üstü bilgisayar, hışırtılı market poşetine koyduğum makosenler. Hülya görse dakikasında ayrılır benden. E hijyen? O poşetten kim bilir ne çıktı! Delikse ayakkabının tozu bilgisayara, oradan eline, elinden ağzına, sonra bana! Öpmem bak valla seni!

Allah aşkına öpme zaten artık ya. Belki bahanem bu olur ayrılmaya, kaç zamandır kıvraniyorum. Her haftasonu gelip kalacak illa. Mutfağa laf edecek, kedinin tüyelerine sövecek, çamaşırlar makinede kalmış rutubet kokmuş, yok toz almıyorsun, hasta olacaksın. Bıt bıt bıt bıt.

O sırada bilmiyorum ki hayatımdan çıkmak şöyle dursun, yerdeki o parçaya yapışmamla Hülya da bana iyice yapışacak, evime yerleşecek, dolaplarımı boşaltacak, mutfağımı tamamen ele geçirecek.

Neyse. Parçayı nasıl bulduğumu anlatayım ben. Ötesi çok sıkıcı bir bekleyişin başlangıcı çünkü.

Dedim ya, çiçekçinin o hep ıslak olan kapı önünde kayıverdim. Arnavut taşlı kaldırım mı kaldı memlekette? Kalmış, yıllar içinde aşınıp yuvarlanan, her yağmur yağdığında, her hortumla yıkandığında deli gibi kayan. Hem kalmış, hem de pusuya yatmış, benim spor ayakkabıyla oradan geçmemi bekliyormuş. Bir adım at, ikinciye, üçüncüde ayağın kaysın, dördüncüde tam toparlar gibiyken beşinci de vıjjjt. Merhaba Arnavut taşları, ne zamandır bu kadar yakından görüşmemiştik.

Belimde önce korkunç bir acı, sonra acının seviyesinin belli bir eşiği aşmasıyla yok olayazması. Başımı da vurdum ve bilincimi kaybetmeden hemen önce, burnumun ucunda o parça. Uçuk mavi, bir köşesinde minicik, belli belirsiz bir beyazlık. Diğer köşede biraz daha belirgin bordo-siyahımsı bir çizgi, tam kenara denk gelmiş. Mavi göğün altında tek başına duran evi tamamıyla bitirdiğim yapbozun, evin çatısının eğik ucuyla göğün bulutlu mavisinin birleştiği son parça. Evin altını üstüne getirmiş, kediyi parçayı sen mi yedin diye suçlamış, Hülya'nın zaten eksik artık, çöp bu diye atmaya kalkışmasıyla uğraşmış, nihayetinde pes edip salon masasında öylece bırakmıştım yapbozu. Koca gök halbuki. Minicik bir parçası kayboldu diye göklüğünden ne kaybedecek? Çatı desen evin üstünü kapatmakla görevli ana kısmı tamam, kaybolan önemsiz bir yer.

İçinde ne olması gerektiğinden bağımsız olarak, sırf orada bir boşluk kalması rahatsız ediyordu beni. Dişlerinden biri düşmüş ve yerine hiçbir şey konmamış bir ağız gibi. Ağız her sırttığında, o da sırtıyor. Ya da duvara badana yapılırken atlanmış miniminnacık bir nokta. Eskiye, yerine bir şey konulamamış temsilen, sakın sakın yaşamını sürdüren bir küçük gölge.

Belim gitmiş, başımın yan tarafından çiçekçinin suları dışında bir şeyler aktığını hissediyorum, dizim sızlıyor, ama gözüm parçada. Ceketin ıslanmış kolunun içinden uzanıp alıyorum parçayı, elimin içine sımsıkı hapsediyorum. Eve gidince onu yerine koyduğumu hayal ettiğim sırada göz kapaklarım usulca iniyor. Bağırış çağırışlar var ama çok uzakta. Bir kuyunun dibindeyim de dışarıyı göremiyor, sadece duyuyorum gibi.

Gözümü tekrar açtığımda evdeydim. Salondaki koltukta bir yetmiş iki. Hülya baş ucumda iç çekerek ağlıyor, ama uyandığımı görür görmez kaşlarını çatıyor ve gözyaşları bir çocuğun fiske vurduğu şeffaf bilyeler gibi yuvalarında geri geri yuvarlanıyor. Nasıl bu kadar dikkatsiz olabilirim, aptal mıyım işe yürüyerek gidiyorum, o araba ne demeye duruyor kapının önünde, hem takımın altına spor ayakkabı giymek nasıl bir saçmalık, kaç yaşındayım ki ben, ya müdürlerden biri görse, çantaya bilgisayarla ayakkabıları yan yana koymaktan bahsetmiyor bile. Pasaklıyım resmen pasaklı.

Bir anda parça geliyor aklıma. “Yapbozun parçasını buldum Hülya! Elimdeydi, n'aptın onu? Atmadın di mi bak?!” Hülya'nın gözlerinden ateş değil, lavlar fışkırıyor şimdi, az daha yaklaşırsa yüzüme sıçrayıp minik korlar halinde tenimde yaşamaya devam edecekler. “İnanamıyorum şu dediğine! Ben ne hale geldim haberin var mı senin? Komşular arayıp söylemese ta haftasonuna kadar sana ulaşamayacaktım belki, ne oldu bilemeyecektim! Sen beni sorma ama. Kıçı kırık yapbozunu sor!”

Komşular mı? Komşularımın telefonu bende yok ki. Ne ara bu samimiyet? Ayrılmam lazım bu kadından, tez vakit.

Gözüm sehpaye takılıyor. Parça orada. Oh, kaybolmamış. Nasıl sıkılmışsam avcumun içinde, hafif yamulmuş. Ama gök hâlâ mavi, bulutun ucu hâlâ beyaz, çatının kenarı sağlam. “Biliyor musun nerede buldum bunu?” diyorum neşeyle, ayrılma kararımı bir an için unutup. “Hani bizim çiçekçi var y...”

“Ya bana ne senin yapbozundan Mehmet!” Lavlara ılık nehir suları karıştı şimdi. Hüngür hüngür ağlıyor. Hey Allahım. Kafayı yaran ben, beli sakatlayan ben, ağlayan Hülya.

Tam ona yapma etme diyecekken burnuma kesif bir koku geliyor. Bildiğim bir koku. Ve hiç sevmediğim. Sevilecek gibi değil. Sanki biri burnunuzun iki deliğini birden parmaklarıyla iyice açmış da içine amonyak akıtıyormuş gibi, ciğerlerinize kadar yakan bir koku. “Kedi nerede Hülya?”

“Kedi diyor ya?!” Hülya bastı gitti. Çok uzağa değil, yan odaya, kapıyı çarparak. Bir şey dememe fırsat vermedi ama verse de aklım fikrim kokunun kaynağında zaten.

Mızık salon masasında vakur bir şekilde oturmuş bana bakıyor. Fırça kaşları gözlerinin üstüne doğru ağırlaşmış. Ağzı da gülümser gibi mi? “Mızık,” diyorum. “Yapmadın di mi oğlum?” Şimdi ağlamak üzere olan benim. Masanın ucundan yapbozu üzerine özenle yerleştirdiğim yüksekçe kutunun kenarı görünüyor. Rengi değişmiş, koyulaşmış. Ben bakarken de koyulaşmaya devam ediyor. Kutunun yanından örtüsüz masaya, oradan da parkeye birkaç damla sızarken bayılacak gibi oluyorum yine. Başımı çarptığım yer zonklamaya başlıyor. “Hayır Mızık ya... gerçekten mi? İçine ettin yapbozun!”

Mızık sakin. Mırrrrk deyip atlıyor masadan. Ben ağlamaklı. Hülya kapriste. Parça tek kaldı, birleşeceği bir gök bulut çatı yok artık. Asit yağmurları aldı götürdü.

Hayat da hep böyle işte. Eksik.

Selva Ezgi Yücel
MUHTEŞEM GATSBY

Önemli biri olana dek beni bekle!

NewYork'a otuz kilometre uzaklıkta Long Island körfezinin karşılıklı iki ucundaki West Egg ve East Egg arasında mekik dokuyan bir hikayenin canlı şahitliğini yapıyor Nick Carraway. İlk sayfalarda bariz tereddütleri olsa da olaylar düğümlendikçe hem tarafını seçiyor, hem de taraftarlığını dürüstlikle ortaya koyuyor anlatıcı.

“Birini eleştirmeye kalktığında, herkesin seninle aynı imkanlarla dünyaya gelmemiş olduğunu aklına getir.”

Hikaye klasik zengin kız fakir oğlanın farklı kaderlere savrulması gibi görünse de, alt metinde ağır bir burjuva eleştirisi, sınıf farklarının toplumsal çözülmeyi nasıl da hızlandırdığı ve ne olursa olsun kötülerin hep kazandığı gerçeklerini içeren roman, savaş sonrası rüyalar ülkesinin ahvalini gözler önüne seriyor. West Egg'de Gatsby'nin devasa malikanesinde yüzlerce konuğun ağırlandığı, içkinin su gibi aktığı çılgın partiler verilirken, birkaç kilometre ötede küller vadisinde yaşayanlar kömür tozlarından nefes almakta güçlük çekiyor.

Jay Gatsby, alt sınıftaki geleceğini çok erken yaşta öngörüp ailesinden ayrılarak önce beyefendilikle ilgili her şeyi ve dostlarına 'azizim' (old sport) diye hitap etmeyi öğrendiği Dan Cody ile tanışır, babası yerine koyduğu adamın ölümünden sonra da subay olarak orduya katılır.

“Gerçek şu ki, Long Island, West Eggi Jay Gatsby kendi platonik tasavvurundan doğmuştu. O, tanrının oğluydu –söylemek istediğini tam olarak söyleyen bir ifade- ve Babası’nın yolunda yürüyecek; engin, bayağı ve ahlaksız güzelliğin hizmetine girecekti. Bu yüzden o da on yedi yaşında bir erkek çocuğun tasavvur edebileceği türden bir Jay Gatsby tasavvur etti ve bu tasavvura sonuna kadar sadık kaldı.”

Olağanüstü jantiliğiyle Jay, esas kız Daisy ile tanışıp aşık olduktan sonra ise savaşa gider, giderken de Daisy’ye “Önemli biri olana dek beni bekle!” der. Daisy ise bir süre bekledikten sonra Jay’in savaştan dönemeyeceğini düşünerek kendi sınıfından Tom Buchanan ile evlenir. Savaştan dönen ve Daisy’nin evlendiğini öğrenen Jay, kaynağı şaibeli bir servet yaparak East Egg’deki Buchananların malikanesinin tam karşısına taşınıp, her cumartesi görkemli davetler vererek Daisy’nin dikkatini çekmeye çalışır. Aradan geçen onca yıldan sonra ilk kez bir araya geldiklerinde Jay’in Daisy’ye “Seni görmeyeli kasımda 5 yıl olacak.” demesi de Daisy’den ayrı geçen günleri saydığına işaret eder. Jay bütün hayatını kendisinden çalınan yılların öcünü almak üzere kurmuştur.

Burada Gatsby’nin kadere ve geçmişe direnen umudundan söz etmeden olmaz. Kahramanımız ne yaşanmış olursa olsun günün birinde hiçbir şey yaşanmamış gibi tekrar bir araya gelebileceklerine dair iflah olmaz bir inanç beslemektedir. Bunun tek şartı ise Daisy’nin kocasını hiç sevmemiş olduğunu söylemesidir. Bir yüzleşme gerçekleşir ve Daisy Tom’u hiç sevmemiş olduğunu söyleyemez. “Tom’u sevdim ama seni de seviyordum.”

Daisy, şımarık, zengin kızı klişesi ile kimi zaman duygusuz ve kibirli iken kimi zaman da histerik ve tutkulu. Kızı doğduğunda söylediği, “iyi ki kız oldu. Umarım aptal olur. Bir kız için bu dünyada en iyi şey bebek gibi ve aptal olmaktır.” cümlesi aslında duyarlı biri olduğunu ama incinmemek için pervasız bir karaktere büründüğünü gösteriyor. Fakat romanın sonuna doğru kocası Tom ile birlik olup yaptıkları ile özünde kendinden başkasını düşünmeyen, sığ ve tek boyutlu biri olduğunu ortaya koyuyor.

Tom’dan bahsetmişken, kendisinden beklendiği üzere onun da bencil ve menfaatçi ahlak anlayışına sahip biri olduğu görülüyor. Hep beraber oldukları bir yemek davetinde Goddard’ın The Rise Of The Coloured Empires’tan alıntı yaparak kendi (beyaz ırkın) hükmünün sona erdiğinden bahsediyor. Yine birlikte New York’a gittiklerinde Daisy ve Jay’in ilişkilerini öğrendiğinde de yakında “zenciler” beyazlarla da evlenir diyerek ırkçılığı ile adeta iftihar ediyor. Tom romanda maddi ve fiziksel gücün ve boş bir kafanın vücut bulmuş halidir. Ellerini uzatıp alamayacağı şey yoktur, kendisiyle yarışabilecek bir erkek ile karşılaştığında ise sinirli bir boğa gibi saldırganlaşmakta bir beis görmez.

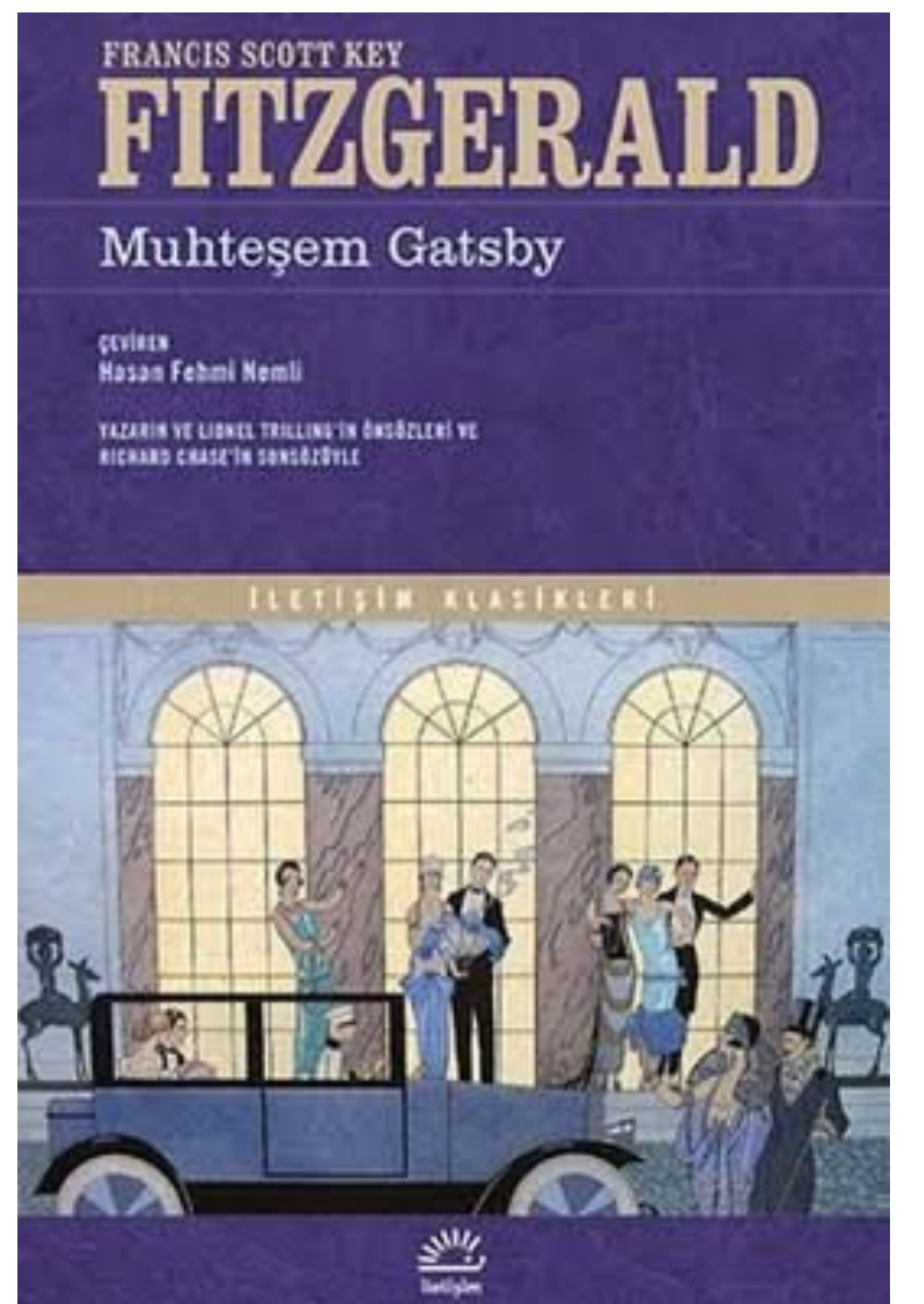
Nick, Jay ile vedalaşıp evine dönerken duraksayıp, “Bunların hepsi kokuşmuş. Siz onların topuna bedelsiniz.” diyerek de diğerlerinin duyarsız bencilliklerinden dem vurur.

Kitapta Jay’in hayatının dönüm noktası olan Dan Cody’nin yatını kurtardığı ve Daisy ile Nick’in evinde sözde tesadüfen karşılaştığı sahnelerde sırılıklam olması da Gatsby’nin her şeye rağmen temiz kalabildiğinin metaforu olarak dikkat çeker.

Kitabın 2013 yılında yönetmenliğini Baz Luhrman'ın üstlendiği sinema filmi de var. Filmde kitaptan farklı olarak Nick hikayeyi alkol tedavisi için yattığı hastanede kaleme alıyor, bunun dışında mekanlar ve karakterler kitapla oldukça uyumlu. Hatta parti sahneleri, Daisy ve Jay'in ihtişamlı evleri filmde okurun tasavvurunun da üstüne çıkarak hikayeye ayrı bir boyut katmış.

F. Scott Fitzgerald, Muhteşem Gatsby ile büyük buhran yıllarının ve caz çağının kesiştiği noktadan Amerikan rüyasının masalsi bir fotoğrafını çekerek okurun adeta kalbini çalıyor.

Tiyatrolarda...

Şahdamarım

Şahdamarım

Ahmed Arif tek bir şiir kitabıyla edebiyatımızın zirvesini tutmuş, halk kitlelerince en sevilen yazarların başında gelen büyük bir ozan. Ölümünün 30. yılında Dostlar Tiyatrosu onun değerli anısına bir armağan sunmak istedi. Genco Erkal onun şiir, söyleşi ve mektuplarından yola çıkarak ŞAHDAMARIM adlı bir müzikli gösteri düzenledi. Ozanın şiirlerinden bestelenen şarkıları sahnede Ercan ve Gökhan Çağırın kardeşler yorumlayacak.

Piano Piano Bacaksız (Evimizin İnsanları)
Kemal Demirel
Umut Kaygısız

“Yarım yüzyıl önce beş ile on üç yaş arası birlikte yaşadığım o insanları anlatırken onlara hiç haksızlık etmemeye çalıştım. Ne anlattımsa iyi ve kötünün ötesinde, yani insanları yargılamadan anlatmaya çalıştım. Yüreğimizle yaşadıklarımızı ortaya koymak, düşünerek yaşadıklarımızı ortaya koymaktan ne kadar da zormuş.”

Okuduğumuz kitapta ana mevzu kötü bir eylem olunca, mesela hırsızlık gibi; o eylemi gerçekleştiren kişinin kim olduğuna göre seçeriz tarafımızı. Kahramanımız polisse, hırsızın karşısında oluruz elbette. Ama Cingöz Recai örneğinde olduğu gibi keskin zekâyla yapılan ve faydası iyi insanlara da dokunan hırsızlık mevzu bahisse, elbette kahraman belirler yolumuzu. Hırsız yakalanmasın diye iç geçirerek sayfaları çevirmemiz de pek şaşırtıcı olmaz. Ancak bu iki örnekten bağımsız, üçüncü bir durum da olabiliyor bazen. Öznel anlatımına rağmen olaylara nesnel bakmasını iyi bilen ve hiç kimseyi peşinen yargılamayan, istisnai bazı kitaplar da yok değil. Bunlara en güzel örneklerden bir tanesini büyük bir keyifle takdim ediyorum sizlere: “Eviminiz insanları” yada en bilinin adıyla “Piano Piano Bacaksız.”

Çocukluk hatıralarını çok samimi bir dille anlatan Kemal Demirel, yaşamına etki eden olaylar için hissettiklerini dürüstçe ifade ederken, yaşadığı evrene dışardan bir gözle de bakabilmiş. II. Dünya savaşı yıllarında ülkemizin geçirdiği sarsıntılı ekonomik dönemi çocuk gözüyle bizlere yaşatma cömertliğini gösterirken, birlikte yaşadığı insanların hayatta kalma mücadelelerine saygı duymayı bir an bile elden bırakmıyor. Büyük bir konakta, tek odalı evlerde yaşayan ve her gün yoksullukla boğuşup hayatın acı taraflarıyla yüzleşmek zorunda kalan insanların ortak hikâyesi aslında bu. İnsanın yüzüne tutulan aynaya bakmaktan rahatsız olmasına rağmen, yalnız kaldığında, o aynanın karşısına gönüllü olarak geçmesi gibi bir duruma odaklanıyor “Evimizin İnsanları.”

İşsiz, dolandırıcı, hırsız, kumarbaz ve çok az bir kısmı da ancak karnını doyurabilecek kadar para kazanabileceği işlerde çalışan insanlar var minik Kemal’in dünyasında. İlginç olan şu ki, bu insanların her biri kendi hikâyesini yazarken, dünyayı algılama telaşına düşen Kemal’in kurduğu vicdani mahkemede, herkes yaptığı kötü eylemlerden ötürü bir şekilde haklı çıkmayı başarabiliyor.

Çünkü Kemal Demirel'in ısrarla vurguladığı gibi, insanı fakir veya ahlaksız durumuna düşüren şey esasında yaşama biçimidir: Bugün "Biz elli yıl önce açtık, ama açlığımızı da adam gibi yaşıyorduk, mutluyduk," demeye utanmıyorum. Bununla bedenimizin beslenmesi açısından yoksulluğu yaşarken insan olarak kendimizce onurlu kalabildiğimizi vurgulamak istiyorum.

Yokluğun ve açlığın sıradanlaştığı o günlerde, yeri geldiğinde asker tayınlarından arta kalanları alıp günü idare eden insanlar, bazen de türlü numaralarla hırsızlık yapmaktan geri kalmıyorlardı. Komşunun tavuğunu, darı tanelerini kümesin önünden başlayarak yere döke döke çizdikleri yol sayesinde kolayca çalmaları minik Kemal'in içine sinmeyince, büyük hayranlık beslediği Kerim dayıya yaptıkları şeyin hırsızlık olup olmadığını sorar. Ve aldığı yanıt, "yaşamak için çalanlara hırsız denmez" olur. Belki de bu cümle, minik çocuğun etrafında olup bitenlere karşı yaklaşımının harcıını atan şey olur ve hikâye boyunca bir an bile dürüstlükten ödün vermemesi, hiç duymadığı utancın bir eseri olarak kalır hep. Elbette bu örnekten çok daha orijinal hırsızlıklar da dönmüyor değildi hayatlarında. Bir örnek daha vermek gerekirse;

Cuma sabahı erkenden satışa başlayabilmek için Perşembe akşamından bir kamyon dolusu balkabağı getirip bir hasırın üstüne yığarlardı. Kabakların başında bir delikanlı bekçi olarak kıvrılır yataardı, hasırın kenarında. "Git, bu çiviye çabucak bir kabağa sapla, gel" dediler. Dediklerini yapıp döndüm. İpi saklandıkları kapı arkasından yavaş yavaş çekmeye başladılar. Gecenin karanlığında, sokağın ortasında tıpış tıpış yürüyen kabak içeriye kadar geldi.

Kemal'in ilginç anılarından bir tanesi de, konakta beraber yaşadıkları komşularının kızı Nimet'le olandır. Nimet, Kemal'in çıplak ayaklarını kışkıandıran çok özel bir şeye sahiptir: Bir çift ayakkabı. Kızın oda kapısının önüne çıkarttığı ayakkabılarını bir gece gizlice çalan Kemal, sinemaya bu ayakkabılarla gider. Eve dönünce de aynen yerine bırakır. Fakat bu hırsızlık zamanla küçük bir oyuna dönüşür. Kız bilinçli olarak ayakkabılarını kapı önünde bırakmaya devam eder ve Kemal de, bütün gün yalınayak yürüdükten sonra her gece emanet ayakkabıların tadını çıkarır. Fakat günün birinde Kemal, bir tabak fasulyesini Nimet'in taze ekmeği ile ortaklaşa yemek için bakış attığında, ummadığı bir tepkiyle karşılaşır. Nimet ekmeğini paylaşmak istemez. Biri fasulyesini ekmeksiz, diğeri de ekmeğini kuru kuru yer. Bu olay Kemal'e evin insanların ruh halini özetleyen bir durum olur aslında: Yaşamım boyunca, paylaşma ve yaşama uğruna, başta yürekleri olmak üzere neleri varsa ortaya koyan insanlar gördüm. Bir bekleyiş, bir yaşam coşkusunun beklentisi, özlemi sürdü gitti, bu yalnız cömert yürekler için. Çünkü paylaşmak için, sevmek için bekleyen bu insanların karşısındakiler, tıpkı Nimet'in elindeki ekmeğin dilimi gibi gördüler yüreklerini ve koymadılar onu yaşama. Kendileri de katıksız kaldılar, katılamadılar yaşama. Çünkü onlar, paylaşarak yaşamının verebileceği zenginliklerin bilincinde değillerdi. Çoğunun tutumu tıpkı Nimet'inki gibi oldu: "Yaa, sen de benim ekmeğimi yiyeceksin ama..."

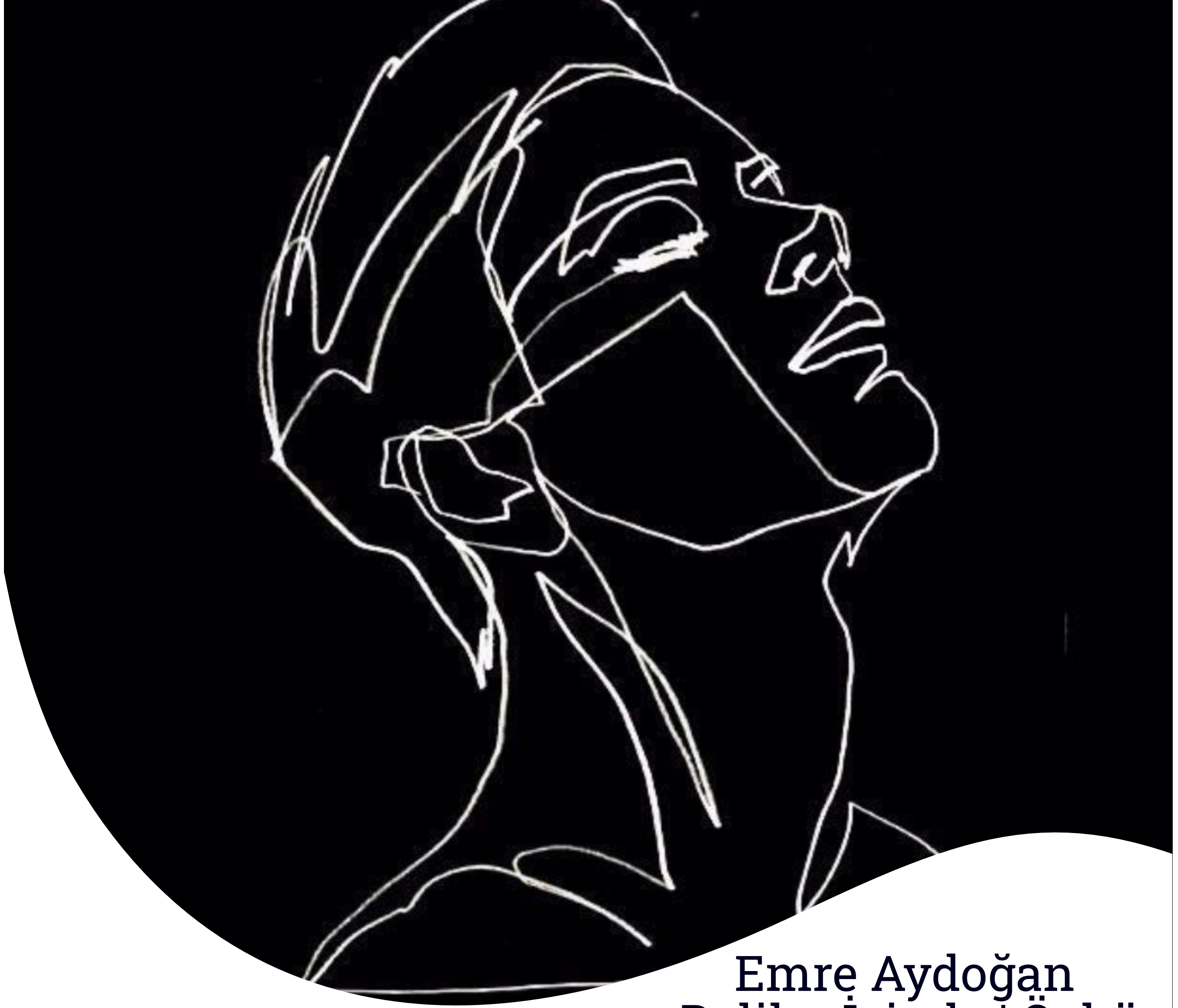
Isınmaları için aynı dükkândan parçalar halinde soba ve borularını sırasıyla çalan Hızır dayı, paraları toprakta bekletip eskittikten sonra sadece bir tanesinin üzerine altın tozu döküp onları define niyetine açığöz tüccara okutan Kerim dayı ve pazardan çaldığı iç çamaşırlarını mahalleliye yarı fiyatına satan komşuları...

Hepsini hayretle seyreden küçük Kemal'in dünyasında zamanla bambaşka bir ahlak anlayışını belirliyordu. Kendileri de hırsız olanlar başkalarına "hırsız" diyebiliyorlar, herkesin namussuz dediği birileri de başkalarına "namussuz" diye bağırabiliyordu. Özellikle hayranlık duyduğu Kerim dayının sözleri ve davranışları örnek teşkil ediyordu. Hayatını manitacılık (dolandırıcılık) yaparak geçiren Kerim dayının büyük vurgunları konaktaki tüm ailelerin umuduydu. Nitekim herkesin hayatının kurtulmasını da sağlayan ondan başkası olmamıştı. Çevirdiği dümenin sızlatacağı vicdanları susturabilmek için peşinen de hazırlamıştı bahanesini. Onu anlamak da anlatmak da küçük Kemal'e düşüyordu elbette: "Ben dolandıracığım insanları iyi seçerim. Hiç kimseden çoluğunun çocuğunun rızkını almam!" derdin. Doğrusu ya, bizden çıkan çatlak seslere kızıp da, "Verin öyleyse paraları, sahibine geri vereyim" desen, bir tek Tanrı'nın kulu çıkıp da on para geri vermezdi aldığından. Elbette çocuk aklında derin sorgulamalara neden olan bu olaylar, birlikte yaşadığı insanlara karşı duyduğu sevgi ve bağlılık sayesinde çabucak temiz kâğıdı alıveriyordu. Ama yine de küçük Kemal'in içinde bir yerlerde sürekli doğrunun ne olduğunu anlamaya çalışan bir çocuk yaşattığı ve onu herkesten, her şeyden koruduğu da bir gerçektir. "Yahu, bu eve bir hırsız bile girmiyor!" dedikleri zaman hem güler hem de düşünürdü. Bunun ne anlama geldiğini çok iyi biliyordu elbette. "Şaşırp da evimize giren bir hırsız bir umut demektir bizim için. Hiç olmazsa onu soyabilirdik kolayca." Kemal'in bu örnekteki gibi yaşadığı iç çatışma, tüm çocukluğu boyunca vicdanında hüküm sürmüştür.

Ancak her şeyi geride bıraktıktan sonra aradan geçen yılları hesaba katmadan geçmişi sorgulamayı ihmal etmez de Kemal ve o günlerden içine hapsolmuş olan duygularını teker teker ortaya döker. O konakta herkese nazik ve iyi davranan, yüksek tahsilli, Almanya görmüş fakat esrarkeş olduğu için her şeyini kaybetmiş Senai abisini nasıl anımsadıklarını sorduğu aile üyeleri, "Bırak şu esrarkeşi! Günahkâr adamın teki" dediklerinde hayrete kapılır. Bir tek kişiyi bile incitmeyen adamın kötü hatırlanması, sevilmemesine çok içerler. Diğer taraftan dolandırıcılık ile kazandığı parayı bütün ailelere bölüştüren Kerim dayıdan övgüyle söz eder aynı insanlar. Bu, günümüz insanının kendini ve çevresindekileri tanıyamamasını, hayatındaki her detaya yabancılaşmasını idrak etmesi için ayna görevi görür. İnsan insanı sever, niçin sevdiğine ilişkin bazı şeyler de söyler. Ama gerçekte, sevgisini oluşturan şeyi söylememiştir yine de.

Her şeyden bağımsız olarak, kitabın başında üstüne basa basa belirttiği gibi, o günleri hep mutlu anımsar Kemal. Bütün olumsuzluklara rağmen zamanın değerini bildiklerini ve olanaksızlıklar içerisinde birbirlerine hiç doyamadıklarını anlatır. Bir araya gelince büyüyen kalpler, yüzlere yerleşen gülümsemeler halinde doldurmuş bütün konağı. "Fakirdik ama mutluyduk. Yoksulluğu da edebiyetle yaşıyorduk" diyor ya, tam olarak böyle bir hisle anımsıyor o günleri ve bugünün insanlarına anlam veremediğini şu şekilde özetliyor: "Günümüzün insanların bir sorunu var: Zamanı geçirmek. Sanki yaşamaya mahkûm olmuşlar da bu cezalarını nasıl çekeceklerini baş sorun etmişler."

Yazara katılmamak elde değil. Bugün "evimizin insanları" diyebileceğimiz kişiler çekirdek ailemizden ibaret olsa da, onlara çok yabancıyız. Neredeyse kardeşimizi bile tanımıyoruz. Ne sevdiğini, nelerden hoşlandığını, son günlerde başına neler geldiğini... O kadar kapalı ve bir o kadar bireysel bir yaşam tutkusuna kapıldık ki, kendimize bile yabancıyız çoğu zaman. Yalnızlığın, sessizliğin ve özellikle bencilliğin bizlere unutturduğu en önemli şeye sahipmiş Kemal: "Sevgi." Ve sanırım yalnızca onun için hırsızlık yapmalarına hiç mi hiç gerek olmamış.

Emre Aydoğan Deliler İçinde | Öykü

Kendi içinde varolan güçler tarafından yönetilen insanların dünyası burası. Onlar kimsenin konuşamadıklarıyla konuşur kimsenin göremediklerini görürler. Gördükleri, duydukları rüya mı yoksa onlar mı bir rüyanın karakterleri çoğu zaman ayırt edemezler. Unutmasalar da hiç bir şeyi hatırlamazlar. Hatırlamak ile unutmamak arasındaki fark kadardır onların akıllılarla olan farkı.

Boş bir oda düşünün. İçeride sadece tek kişilik bir yatak ve bembeyaz duvarlarla çevrili bir oda. Tavanında kısa bir kabloyla asılı duran hiç sönmeyen bir armut lamba olsun. O odada kendiyile baş başa kalmış bir adam var. Siz o odayı hayal ediyorsunuz ama o adam o odayı yaşıyor. Siz baktığınızda duvar görüyorsunuz ama o adam o duvarlarda kimsenin okuyamadığı yazılar görüyor. Gördükleri ona göre var ama başkalarına göre hayal ürünü.

Ellili yaşlarında olan Aziz beyden bahsetiyorum. Aziz bey nazik kişiliği, sakinliği ve iyi bir konuşmacı oluşuyla bilinir. Belli bu odaya düşmeden önce okumuş ve kendini geliştirmiş bir insan. Zaten duvarlarda kimsenin görmediği yazıları okumak dışında da bir rahatsızlığı yok. Böyle bir odada kalmak tamamen onun tercihi. Kendisine özellikle böyle bir oda talep etti. Henüz rahatsızlığına bir teşhis konulamadığı için bir ilaç verilemiyor. Doktorların ve hemşirelerin oldukça ilgisini çeken Aziz bey, halinden oldukça memnun gözüküyor. Odasına her girildiğinde duvarlara bakıp bir kaç bir şey okuyor. Okumakla da kalmıyor dinleyiciyi tesiri altına alıyor. Kimisi kısacık öyküler kimisi ise iki mısralık şiirler. Kendine has halk dilinde masallar bile okuyor. Dinleyeni çok ama anlayanı pek az. İşin ilginç yanı okudukları şeylerin gerçekten etkileyici oluşu. Okudukları hayal ürünü bile olsa gerçeklerden hiçte uzak olmayan şeyler. Belki de duvardan okuduğunu söylediği şeyleri kaleme alsa iyi bir yazar olabilirdi. Size Aziz beyin bir kısa öyküsünü anlatayım da o zaman bana hak verip vermeyeceğinize siz karar verin.

“Raviyanı ahbar ve nakılanı asar ve muhaddisanı rüzigar o güna rivayet ve bu tarz üzre hikayet ederler ki, çok eski zamanlarda, yeryüzünün bilinmedik bir yerinde, suları bol, dört yanı yol, kişileri erimli, toprağı verimli, halkı erdemli, yazarları görkemli bir ülke vardı. O ülkede her kişi salt kendi çıkarında olup, "gemisini kurtaran kaptan, sen çuval giy ben kılaptan"

diyerek, kimse kimseyi düşünmezdi. Her koyun kendi bacağından asılır, her eşek kendi ayağından nallanır, "bana ne gerek, baklava börek" deyip, her kişi karnı tok, sırtı pek olunca, herkesleri de kendi gibi sanırdı.

Günlerden bigün bir kişi ortaya çıkıp,

Ey aman, bana kazık giriyor, kazık giriyooor!.. diye bir sözü yerde, bir sözü gökte, haykırmaya başlayınca, önceleri hiç kimse aldılmayıp,

Ele giren kazıktan benim neme gerek... Tanrıya bin şükürler olsun, bana kazık, mazık girdiğı yoktur!.. diye bu sese kulak asmadı. Ama gel gör ki, adamın,

Kazık giriyooor!.. diye bağırması öyle arttı ki, bağırtısından o ülkede yaşayanlar tedirgin olup kayguya düştüler.

Kentin düzenini koruyan kolcular, subaşılar, hiç durmadan bağıran adamı yakalayıp her yanına iyice baktılarsa da, hiçbir yerine giren kazık görmediler.

Bu herif yalancıdır, bağıırır, çağırır, herkesi tedirgin eder!.. diyerek o kişiyi kentten uzak bir yere sürüp bir mağaraya kapadılar.

Gel zaman git zaman, günlerden bigün, "kazık giriyor!" diye bağıran kişiyi çalyaka edip getiren kolcularla subaşı da,

Kazık giriyooor!.. diye bağırmaya başladılar. Gürültülerinden yer yerinden oynadı. Subaşını, kolcuları dertop yakalayıp Kadiya çıkardılar. Kadı da onları bir iyice elden geçirip,

Kazık mazık girdiğı yoktur. Kazık girse görünür. Siz boş yere kenti ayağa kaldırırsınız!.. diyerek, bir kesin yargıya bağlayıp o kişileri, ayaklarına zincir vurup zindana attırdı.

Aradan gün geçti, ay geçti, bigün Kadı da cüppesinin etekleri havada uçuşup, sariğı, kavuğı rüzgarda savrulup, sokağına uğradı.

Kazık giriyooor, aman!.. diye bağırmaya başladı. Kadı'nın bağırtısı, yüceliğince yüksek olduğundan, padişahın kulağına kadar gitti. Padişah bu olan işlere çokça şaşıp,

Bu iş ne iştir, Kadiya bile kazık girer. Bir iyice bakın bakalım. Kadiya gerçekten kazık girer mi?.. Diye buyrultu verdi. Hekimbaşı, yanına varıp, Kadiyi evirdi, çevirdi, Kadı'nın her yanına baktıysa da, hiçbir giren kazık görmedi. Sonunda, "Kadiya kazık girmeyip, ancak kendüye kazık girmiş sanarak, hepimizi huylandırmakta, kenti ayağına kaldırmaktadır. Aklından zoru olduğundan tımarhaneye kapamak doğru olur.." diye rapor verdi. Hemen Kadiyi tımarhaneye kapadılar.

Ey amaan, bana da Şimdi kazık giriyooor!.. diye gndoğumunda sıcak dŐeđinden sokaklara uğradı. HekimbaŐıyı böyle görenler, ellerini dizlerine vura vura, kahkahadan iki büklüm olup,

Vay hele, Hekimbaşı da mı delirmiŐ?.. Koca Hekimbaşı kendya kazık girmiş sanır... diyerek HekimbaŐıyı alaya aldılar. Tenekeler alarak kentin çocukları ardına düşüp, HekimbaŐıya, " Yuuu!.." ektiler.

Hekimbaşı,

Bu dertten bir anlayan yok mu, ey yurttaŐlarım!.. Bana giren kıymık değil, kazıktır. Ben bu dertten onmam, ölürüm!.. diye veryansın bağırıyordu.

Padişah da kızdı,

Bunlar işi azıttı artık. Kendileri, kazık girer der, ama, hiç kimse giren kazığı görmez. BilirkiŐiler gelip baksın. Onların bilim gücü vardır, biz görmeyiz de onlar görürler... buyurdu.

En büyük medreseden  müderris, bilirkiŐi seçilip, HekimbaŐıya baştan ayağa bir, bir daha baktılar. Hiçbir giren kazık görmediler.

Giren çıkan kazık yoktur. Koskoca Hekimbaşı hiç utanmadan bizi kandırmaya çalışır. Boş yere halkı ayaklandırır!.. dedikte, HekimbaŐıyı, ellerini ayaklarını bağlayıp uzak bir yere sürdüler. Aradan çok geçmeden, bilirkiŐi olan  müderris de bigün,

Ey aman din kardeŐleri, kazık giriyor!.. diye sesleri ıktığınca haykırmaya başladılar. Őeyhülislam olsun, reisl kttap olsun, sadrazam olsun, hepsi de müderrislere bakıp,

Boş yere yaygara edersiniz, kazık mazık girdiği yoktur!.. dedikçe, mderrislerde,

Bir gözü gören kul yok mu ey din kardeŐleri! İŞte kazık giriyor!.. diye çığlığı bastıklarından onlar da zindanlara atıldılar.

Gün eriŐip, bir zaman geldi, Őeyhülislam ile bütün vezirler, reisülküttap, sadrazam da,

Vay amaan, bu kazık ne kazıktır, Şimdi de bize girer!.. diye, bir feryad  figan eylediler ki tabir olunamaz!

Őeyhülislam olsun, reisl kttap olsun, sadrazam olsun, hepsi de müderrislere bakıp,

Boş yere yaygara edersiniz, kazık mazık girdiği yoktur!.. dedikçe, mderrislerde,

Bir gözü gören kul yok mu ey din kardeŐleri! İŞte kazık giriyor!.. diye çığlığı bastıklarından onlar da zindanlara atıldılar.

Gün eriŐip, bir zaman geldi, Őeyhülislam ile bütün vezirler, reisülküttap, sadrazam da,

Vay amaan, bu kazık ne kazıktır, Şimdi de bize girer!.. diye, bir feryad  figan eylediler ki tabir olunamaz!

Padişah,
Ortada kazık yoktur. Olsa görünür. Yalan söylersiniz!.. dedi.
Amma gel gör, gitgide o ülkede yediden yetmişe, genci yaşlısı, bir zaman geldi,
Kazık giryoor!.. diye bağırmaya başladı. Padişah da,
Kendilerine kazık girmeyenler, kazık giriyor, diye bağırarlara baksın.
Bakalım, dedikleri doğru mudur?.. dedi.
Kendilerine kazık girmeyenler, kazık giriyor, diye bağırarlara iyiden iyiye baktılsa da hiçbir giren kazık görmediler.
Padişahım çok yaşa!.. Sayende hiçbir kazık mazık girmeyip, bunlar bozgunculuk etmektedirler... dediler.
Böylece bir zaman daha geçtikten sonra, o ülkede herkes bağırmaya, kendine kazık girdiğini söylemeye başladı. Padişah da,
Herkes birbirine baksın, gerçekten kazık girer mi?.. dedi. Herkes birbirine baktı. Ama hiçbiri, öbürüne giren kazığı görmedi. Herkes birbirine, Yalancı, sana giren kazık yoktur. Kazık yalnız bana girmektedir. Senin yaygarandan benim sesime kulak asan olmuyor!.. diye bağırıp hepsi birbirlerine düştüler.
Gel zaman git zaman, hiç kimse, "Kazık giriyor!" diye bağırmas oldu. Artık kazığa alışmışlardı. Hiçbir ses çıkmadı. Her ne olduysa, ilk bağırarlara olmuştu. Bir gece yansı saraydan bir ses yükseldi ki, o sesle yer yerinden oynayıp, herkes yatağından fırladı. Padişah don gömlek kendini sokağına atıp,
Aman ey benim sevgili kullarım, yetişin! Bana da kazık giryoor!.. diye durmadan bağırmaya başladı.
O kentin kişileri,
Padişaktır, yalan söylemez. Elbet kazık girdiği doğrudur. Bizden çok bağırması da, herkese, rütbesine göre büyüklükte kazığın girmesindedir. Padişaha giren kazık sultani olmak gerek... dediler.
Padişah yeri göğü inleterek,
Ne durursunuz, gelip kazığı çıkarsanız ya... diye yalvardı. Padişahın çevresindekiler,
Ey sultanım, nasıl çıkaralım, bu kazık başka kazıklara benzemez. Gözle görülmez. Elle tutulmaz. Acısını da kazığı yiyenden başkası duymaz. Az daha sık dişini, bir zaman sonra bizim gibi sen de kazığa alışır, rahata kavuşursun!.. dediler.”
Aziz bey bu hikayeyi bize anlatalı yıllar oldu. Yıllar geçti yollar yenilendi kazıklar büyüdü. Anlaşıldı ki Aziz beyin kaldığı odanın adı “öteki” imiş. Duvarlardan okuduğu yazılar da aslında duvarların arkasında gördükleriymiş. Zamanında iyi anlaşamadığı için teşhis konulamamış. Her dönemin doğrularıyla yanlışlarıyla anlaşılammış bir Aziz beyi vardır. Onlar duvarlara bakarak okuyor. Dinleyenler yine etkileniyor ama göremedikleri için Aziz beyleri o duvarların içine hapsedmeye devam ediyor. Öteki odaları boş kalmıyor.

Jana Med İnanç Annem Sonbahar | Şiir

Annenin kader çizgilerini
Yoklamaktan vazgeç
Geceye bir düzenek kur
Uykuya çiçekli bir elbise
Sırası değil şimdi
Yaranı açıp açıp göstermenin
Hem kim sıyrılabilmiş kaderinden
Kelimeler krallığındaki
Yürek işçisinin düşünene tutun
Geceye bir düzenek kur
Uykuya çiçekli bir elbise

Nuray Narbay

Sanatın İronisi

2004 yılında Munch'ın ünlü tablosu “Çığlık” ın güpegündüz çalınması tüm dünyada sanat hırsızlığı konusunu gündeme taşımış ve dünya basınında büyük bir yankı uyandırmıştı. Üstelik Çığlık'ın bu ilk çalınışı da değildi. Ressam Edward Munch eserin dört değişik versiyonunu yapmıştı. Tablolar her defasında kurtarılsa da ilki bir milyon dolarlık fidye talep edildikten sonra bir operasyonla, ikincisi ise açıklanamayan koşullardan onarılamaz nem hasarıyla ele geçirildi. Uzun bir sürede bu hırsızlık gündemini meşgul etti.

Halbuki sanat tarihinin bu ilk hırsız vakası değildi. Bugüne kadar gerçekleşmiş yüzlerce sanat soygunu, dünyanın en ilgi çekici konuların başında gelmiş edebiyata ve filmlere taşınmıştı.

Gelin isterseniz tarihin yüzlerce sanat soygunundan birkaçına birlikte göz atalım.

Dünyanın en değerli kayıp sanat eserlerinden olan 1633 tarihli Rembrandt'ın tablosu, İncil'den İsa'nın havarileri ile denizde yakalandığı fırtınayı dindirdiği bir sahneyi tasvir ediyor. Tablo, Isabella Stewart Gardner Müzesinden çalındığında Boston, Massachusetts de tarihin en büyük sanat soygunlarından biri olarak tarihe geçti. Tablo, 18 Mart 1990 gecesi, polis memuru gibi davranarak müzeye giriş yapan iki adam tarafından on iki kişinin ortak çalışmasıyla çalındı. Aynı gece çalınan bir diğer eser ise, tahmini 200 milyon dolar değerindeki dünyanın en değerli kayıp eseri olan Johannes Vermeer'in “Konser” adındaki tablosuydu.

Kötü şöhretiyle tarihe geçen bir başka sanat soygunu da Ekim 2012'deki Kunsthal Müzesi soygunuydu. 'Yüzyılın soygunu' olarak adlandırılan bu özel vaka bir film konusu olabilecek kadar kusursuz bir suçtu.

Kunsthal Müzesi hırsızlığı, hırsızların Picasso, Gauguin ve Monet gibi ustalara ait yedi şaheserle birlikte müzeden ayrıldıklarında bu sanat tarihinin en verimli hırsızlığı arasında yerini aldı. Acil çıkış kapısından içeri giren hırsızlar üç dakika içinde tabloları çerçevelerinden çıkarıp kaçmayı başardılar ancak hırsızlar bir süre sonra yakalanıp mahkûm edilse de tablolar hala bulunamadı.

Pablo Picasso ise binden fazla eserinin kayıp olduğu bildirilerek, dünyanın en çok çalınan sanat eserine sahip sanatçı rekorunu hala elinde tutuyor. Yeşil Bezelyeli Güvercin olarak da bilinen bu tablo, Fransa'daki Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris'ten, Matisse ve Braque'in eserleri de dahil olmak üzere dört sanat eseriyle birlikte Mayıs 2010'da çalındı. Bu soygun tek bir adam tarafından gerçekleştirildi ve polis olay yerinde bulunduğu tek kanıt kırık bir cam, kırık bir asma kilit ve resimlerin dikkatlice çıkarıldığı boş çerçeveler olmuştu.

Suçtan sorumlu olan adam daha sonra tutuklandı ve Picasso'yu bir çöp kutusuna attığını belirtti, ancak iddia hiçbir zaman doğrulanamadı. Bu soygunlarla çalınan bazı eserler varlıklarıyla yakalayamadıkları dünya çapındaki üne yokluklarıyla kavuşmuşlardır. Bunun en büyük örneği şüphesiz Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa eseridir. Mona Lisa aslında 1911'de az bilinen sanatçının en az bilinen çalışmasıydı. Leonardo'nun bu tablosunu dünyanın en ünlü eseri haline getiren olaylar zinciri 21 Ağustos gecesi yaşandı. Başyapıt, Paris'in en korunaklı müzesinden cüretkarca çalındı. Tablonun kaybı birkaç gün içinde anlaşıldığında Louvre'dan çalınmış olması daha da büyük bir dehşet yarattı. Kısa bir sürede gazetelerde fotoğrafı basıldı ve tüm Paris'e dağıtıldı. Dünya basınında da yüzünü görmeyen kalmayınca Mona Lisa döneminin bir medya fenomeni haline geldi. Hatta modernist sanatçıların geleneksel sanatı protesto etmek için onu çaldığına bile inanıldı. Pablo Picasso'nun davanın şüphelilerinden biri olarak sorguya çekildiği de düşünürseniz, soygunun yarattığı etkiyi daha da iyi anlayabilirsiniz.

Gerçek suçlu, iki yıl sonra Floransa'da Galeri Uffizi'ye bu parçayı satmak üzereyken yakalandı. Vincenzo Peruggia adında İtalyan asıllı biriydi ve galeri tarafından bazı sanat eserleri için koruyucu cam kılıflar takması için tutulmuştu. Mona Lisa evine döndükten sonra dünyanın en meşhur tablosu olarak müzenin en özel alanında daimî yerini aldı.

Sanat soygunları filmlerde ve romanlarda heyecan verici bir şekilde romantikleştirilirken, her sanat eseri kaybolduğunda neyin kaybolduğunu unutmamakta fayda var. Bu hırsızlıklar gerçekte yıkıcıdır, çünkü ünlü ustaların sanat eserlerinin ortadan kaybolması çok fazla tarihinde kaybı demektir.

Çalıp saklanarak, satılarak, el değiştirilerek, yok edilerek karanlıkta bırakılmış yüzlerce eser, görüyoruz ki yinede hikayesi olan ölümsüz bir esere dönüşüyor.

Buna da sanatın ironisi diyelim...

Mehtap Kılıç **Rüzgârın şarkısı kelebeğin | Şiir**

Buharlaşsın zamanın birikmiş belleği
Bir kelebeğin kanatları tırtılında
Metamorfoza uğramış
Rüzgârın şarkısını biliyordu O
Çiçek tozlarıyla dans ediyordu zamansız
Sonsuz devinimdi olmakta olan ne ise
O olarak değişiyor ve dönüşüyordu
Özden söze sözden köze közden küle
Külden öze özden söze
Oluş zamansız ve mekânsızdı
Harfi yoktu kimsenin
Söz yitik bir "im"di
Heceler, kelimeler, imgeler, tümceler bir bulmacanın kayıp
göstergeleriydi şimdi
Birden anlam çoğaldı ve yoğunlaştı öz'de
Kanatlarında güneş pırıltısı kelebeklerin sevinciyle
Sonsuz bir devinimdi varoluş
Rüzgârın şarkısını söylerken kelebekler

Mutlu Pelin Alan

Yumurta

Kahvaltı en sevdiğim öğün olmasına ve vejetaryen olmamama rağmen ne zaman yumurta kırsam bir tür suçluluk duygusu ile doluyor, iki saniyeliğine yas havasına bürünüyorum. Potansiyel bir fetüsü yiyecek olma fikri ne zaman aklıma düşse üzülüyorum. Garip bir şekilde et ya da balık yerken bunu yaşamıyorum. Teknik olarak onları öldüren ben değilim ama bu yumurtayı kendi ellerimle kırıp bir bebeğin yaşamına son vermek benim hassas ruhum için çok ağır gelebiliyor bazen. Eğer yumurtayı başka biri yapıyorsa da yağda yapmasını tercih ediyorum çünkü haşlanmış yumurtayı da kıran olmak istemiyorum. Şimdi düşünüyorum da kadınların kendi özgür iradeleriyle kendi bedenlerine ait her türlü kararı almaları haklarıdır ve yalnızca onları ilgilendirir diyen tembel bir feminist olsam da sanırım ben kürtaj karşıtıyım.

Yumurta kelimesi eski Türkçede top haline getirmek anlamına gelen yumur- fiilinden türemiş, atalarımız, sonuna -ga ekleyip yumurta olarak kullanmışlar. O halde yumurta kelimesinden önce yumurmak fiili vardı diyebiliriz. Neden top haline getirmek fiili yumurtanın, bir canlının var oluşunun temelini adlandırmaktan daha önce bulunmuştu? İnsanlığın ilk sorduğu sorulardan değil miydi nereden geliyoruz nereye gidiyoruz?

Gerçi göçebe Türklerin tarihine bakınca cenaze törenlerinde üreyecekleri eşlerini seçtiklerini görüyoruz. Yani o zamanlar bir canlıya hayat verme değil de toplumdaki saygınlık arttırıcı bir eylem olan çocuk yapma üzerine o kadar da düşünememişlerdir herhalde. Onun yerine atlarının çektiği arabaların tekerleklerini yuvarlamakla meşgullerdi muhtemelen.

Her ne kadar ilk Türkler için ikinci plana atılmış bir kelime olsa da yumurtanın önemi hakkında ciddi dim. 19. Yüzyıl Osmanlısında padişah yemeklerini hazırlamakla yükümlü olan kilerci başını nasıl seçiyordu dersiniz? Soğanlı yumurta yaptırarak! Bu yumurtayı yapmak sabır ve el mahareti gerektirmiş. Osmanlı mutfağında üç saat ağır ağır pişermiş. Eğer beğenirse tebrikler işi kaptınız beğenmezse...

Jean-Baptiste Greuze'un Kırık Yumurtalar tablosuna baktığımızda ise yumurta kavramının altında yatan ağırlığı hissedebiliriz. 18. Yüzyılın pek de zengin olmayan Fransız ailesi resmedilmiş anne ve baba kızgın, önlerinde mahcup oturan kızın yanındaki sepette kırılmış yumurtalar var bu yumurtalar kızın bekaretini kaybedişini simgeliyor. Küçük erkek kardeşi bir bezle tepsiyi siliyor çünkü o hâlâ masum. "Masumiyet ile bakirelik arasında herhangi bir ilişki var mıdır?" sorusunu soruyorsam da şimdi bu konuda bir görüş belirtmeyeceğim. Konuyu hızlıca değiştiriyorum, Japon fotoğraf sanatçısı Soshiro Matsubara'nın mor gömlek üzerine konmuş mor sahadanda yumurtalar fotoğrafı var bir de. Yumurtalara akrilik boya ekleyerek yaptığı bu çalışmanın ne anlamı vardı bilmiyorum ama mor benim en sevdiğim renk. Soshiro'nun bu çalışması ile (yumurta sarısı ve mor akrilik boyayı karıştırarak) elde ettiği renk, matbaacılar ve tasarımcılar tarafından standart kabul edilen Pantone renk skalaları markasının kataloğuna "Parlayan Orkide" adıyla eklenmiş.

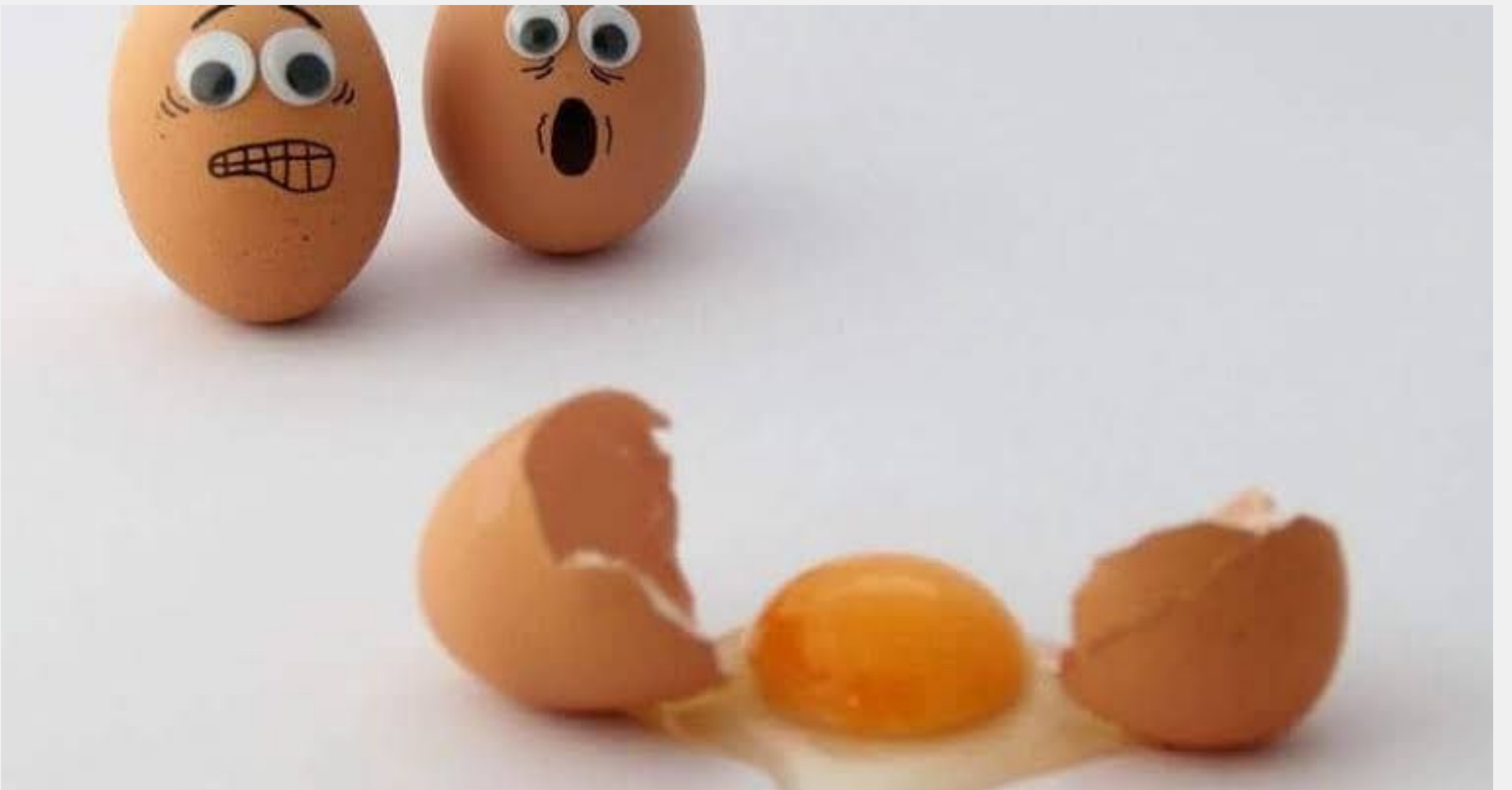
Soshiro'nun eserini görünce Japoncada yumurtaya ne dendiğini sorguladım ama onun yerine gidip Çince yumurtanın ne olduğunu araştırdım. Gördüğüm her çekik gözlüye Çinli diyen bir toplumda büyüdüğümde olsa gerek, bilinç altı hiç rahat vermiyor gerçekten. 蛋 (Dàn) Çince yumurta demekken bu kelimedenden türeyen 坏蛋 (Huàidàn) kötü adam demek. Bunu öğrenince şunu düşündüm belki de her yumurtadan çıkan masum değildi hatırlatmak için böyle bir kelime türetmişlerdi. Sonuçta Hitler'de Usame Bin Ladin'de bir zamanlar bir kadının yumurtalıklarında döllenmeyi bekleyen yumurtalardı... Ah! Kötü bir anım aklıma geldi. Sanırım sekiz yaşlarındaydım. Bir düğün çıkışı birkaç akraba ile rahmetli dedemin yanına gitmiştik, tabii o zamanlar yaşıyordu. Bizi büyük bir şevkle karşılamıştı. Annemler akraba çocukları ile ilgilenmemi söylemişti ben de onlara bahçeyi gezdiriyordum. Dedemin arka bahçesinde baktığı tavuk güruhunun yanına geldiğimizde çocuklar biraz tıstılar ben de havalı ve cesur görünmek için "korkmanıza gerek yok, gidip size yumurta getireceğim," dedim. Yumurtaların olduğu yere gidip elimi sokmamla bir horozun bana saldırması bir olmuştu. Rezil olma ve utanç duygusu ile birlikte küçük olsa da bacağымda açılan yarayı hâlâ hatırlıyorum. Belki şu anda kahramanlık peşinde koşmayı acizlik olarak görüyor olmamın ve yumurtalara karşı yaşadığım hassasiyetimin temelleri o güne dayanıyordur. O faşist horozu hiçbir zaman unutmayacağım. Kötü adamlar her türlü yumurtadan çıkabilirler.

İnsanlar, Müslümanlar Kurban Bayramı kutluyor diye cani diyor yaptıklarını barbarca buluyorlar. Peki ama neden kimse Hristiyanların her yıl milyonlarca bebek kuşun ölümüne sebep veren Paskalya Bayramı hakkında konuşmuyor?

Türkçeye, Rumca Pashaliya kelimesinden türeyen 'geçiş, geçmek' anlamlarına gelen Paskalya bayramında onlarca yumurta haşlanıp, çoğu sonrasında çöpe gidiyor olmalı, bir de yetmezmiş gibi üstlerine sanat yapılıyor. Bilemiyorum çok güzel göründükleri için o yumurtaları görünce aklıma fetüs civcivler gelmiyor ama yine de eğer bir fetüs civciv katliamı yapılacaksa bunu insanların protein kaynağı için olmasını üzerine resim çizilmesine tercih ederim. Kırmızı yumurta Hz. İsa'nın dirilişinin sembolüymüş. Çünkü inançlarına göre Hz. İsa bir Yahudi bayramı olan Pesah (Fısıh) Bayram'ının hemen öncesinde çarmıha gerildi Pesah Bayram'ında kurban edilen kuzulardan bahsedilir, Hz. İsa da günahlarımız için o bayram haftası bir kuzu gibi kendini kurban etti ve o haftanın pazarında yeniden dirildi. Bu yeniden dirilişin sembolü ise anne tavuğun altından alınan henüz fetüsleşmemiş bir civciv yumurtası. Neden hep birilerinin dirilişi başka birilerinin yok oluşu olmak zorunda?

İzabell Tchavdarova'nın Yumurta diye bir şiiri var, ikinci mısrasında "Sen mi tavuktan çıktın, tavuk mu senden çıktı?" diyor ama tabii ki bunun pek bir irdelenecek yanı yok bunu geçiyorum. Şiirin devamında yumurtanın yerinde olmayı istediğini söylüyor bir civcivin yaşamına imrendiğinden bahsediyor, onların hayatında aşk acısı, ayrılık, sigara, içki, küskünlük ve hayal kırıklığı olmadığı için. Oysa endüstriyelmiş bu kapitalist düzende dünyadaki civcivlerin büyük bir çoğunluğunun biz insanlar için dünyaya geldiklerini ve hiçbir zaman annelerini göremediklerini, erkeklerse öldürüldüklerini, dişilerse gagaları törpülenip kafeslerde yumurtlamaları için iki yıl kadar yaşamalarına izin verildiğini, sonrasında ise eğer o şartlar altında yaşamayı başarmışlarsa masamıza gelmek üzere öldürüldükleri düşünülünce pek de imrenilecek bir yaşamları olduğu söylenemez. Büyük ihtimal onların geldiği yerde gezen tavuklar gerçekten de geziyordu./

Fark etmişsinizdir başından beri tavuk mu yumurtadan çıkar, yumurta mı tavuktan paradokstundan kaçınıyorum ama bu konuya da bir açıklık getirmediğim yapamam. Bilim insanlarının araştırmalarına göre tavuk ve hindiler dinazorların neslinden. Asırlar önce tavukların atasının birkaç yumurtası evrimleşti ve içinden tavuklar çıktı. O halde ilk tavuk yumurtası bir dinozordan çıktı yani ilk tavuk bir yumurtadan çıktı. Tavuk olmadan yumurta olamayacağı düşüncesini silip ata tavuk dinozora teşekkür ediyorum.

Gelenekleri olan bir lisede okudum. Her türlü özel gün için bir kutlama etkinliği vardı. Tabii okulun kendi özel günleri de vardı. Yeni öğrenciler için oryantasyon etkinlikleri, yılbaşı konserleri, bahar konserleri ve son sınıfta olan öğrencilerin bir gün seçip alt sınıflara okul çıkışı zorbalık yapma serbestliği gibi. Evet, sonuncusu pek de kulağa hoş gelmiyor. Lise birde ve lise üçte o günden kaçabilmiş olmalıyım ki neler yaşandığını hatırlamıyorum ama lise ikide kafamda sirkeli balon patladığını, alt sınıfımdan bir kızın da saçlarından yumurta sarısı aktığını gayet net hatırlıyorum. En sevdiğim şemsiyem de o gün kırılmıştı. Fen dersinde hücre konusunu işlerken öğretmenimiz gözle görülebilen tek hücrenin yumurta olduğunu söylemiş, yumurtaları örnek vermişti yumurtaların hücre zarını, yumurta beyazının sitoplazma olduğunu ve sarsının da çekirdek olduğunu söylemişti. O zaman buna inanmamıştım yalnızca benzetme yapıyor sanmıştım ama gerçekten de öyleymiş. Peki neden organelleri görünmüyordu? Daha sonra bunu araştırdım, meğerse hücre yumurtanın kendisi değil içindeki küçük bir yapıymış. O beyazı ve sarısı embriyoyu beslemek içinmiş. Yani yanlış bilgi. Bunu da düzeltelim, teknik olarak biz döllenmiş yumurta hücrelerini göremiyoruz. Kızın saçlarının ucundan akan yumurta sarısını silerken tek düşündüğüm bir embriyonun besin kaynağını elinden almış olmamızdı bir de belki gözle göremediğimiz hücrenin beze bulaşmış olduğu... Sonra yumurta sarısı ve zeytin yağı karışımının saçlara iyi geldiğini öğrenen annem her banyo öncesinde saç köklerime yumurta sarısı sürmekte ısrarcı oldu, annemin kuvvetine ve sarsılmaz iradesine karşı çıkmayı bir an bile düşünmedim.

Belki bir gün dünyanın sonu gelmeden hemen önce insanlara bir farkındalık gelir ve diğer insanları yalnızca hizmet sektöründe sömürebilecekleri canlılar olarak görmekten vazgeçer ve onları da yemeğe karar verirler. Böylece sırf protein uğruna insan embriyolarının yeniyor olmasına üzülürüm ve bu üzüntüm çevremdeki insanlar tarafından daha anlamlı karşılanır. Belki de bir gün evrim hayvanlara irade ve düşünme yetisi verir böylece inekler yeni doğum yapmış kadınları kendileri için bir besin kaynağı olarak görmeye başlar.

Marcus Aurelius

Diğer insanları metheder ya da karalarken kibirle seslerini yükseltenlerin kendi yataklarında, kendi sofralarında neler yaptığını, nelerden kaçındıklarını, neyin peşinde olduklarını, elleri ya da ayakları ile değil de dürüstlük, saygınlık, hakikat, kanun, iyi bir koruyucu ruh gibi en kıymetli parçalarıyla nasıl hırsızlık ve yağma yaptıklarını unuttun mu?

Nihan Gögman Son Yürüyüş | Öykü

Kuşluk vakti, gök puslu, güneş ışığı dağınık ama güçlü ve çoğu yerde. O ve ben cadde boyunca kepenkleri indirilmiş mağazaların üzeri boyalı siyahlıklarına sürtüne sürtüne kayıp gidiyoruz güne. Önümüzde kazağı yamalı bir adam gecenin ortasında uyanmış gözleriyle etrafa şüpheli ve aptalca bakışlar atarak ilerliyor. Öte yandan ay ışığını yeterli bulmamış bu yüzden hiç sönmek istemezcesine ışığını arttırmaya çalışan soluk sokak lambalarının altında uzanmış gölgesiz silüetler. Tüm bu ölümlük içinde kepenklere dokunan parmaklarımla, oraya buraya çarpan omzu itaatkarlığa oldukça uzak, hırçın ilişkimizi pek ala belli ediyor olmalı.

Görünürde açık tek bir mağaza ya da kafe yok gibi. Sokaklar akşamdan kalma birçok meseleyi sırtlıyor. Bir tane istiyorum, bir tanecik evet açık bir tanecik kafe. Sabaha kadar açık kalmış gözlerimin üzerine her fırsatta yığılmaya çalışan göz kapaklarımı ikaz etmek için. Büyük bir istekle, arsızca, başından savması güç bir düşünce gibi, şehvet dolu istiyorum.

Güneş biraz yükseliyor. Neşeli ve herkese aynı oranda parlayan bir sarılıkta. O parladıkça göz kapaklarım sönüyor, usul usul, gözlerim oyun oynamaktan yorulmuş küçük bir çocuk gibi bulduğu ilk fırsatta sızacak.

Saatime bakıyorum henüz yedi bile olmamış. Hiç bu saatlerde dışarıda bulunmadığımdan yavaştan kalabalıklaşmaya başlayan sokaklara şaşırıyorum. Alçı sertliğindeki genç yüzleriyle az ötedeki metroya yetişmeye çalışan adamlar ve kadınlar gelip geçmeye başlıyor. Cadde az önceki yamalı ve özgür görüntüsünü kaybetmeye başlamış. Üç ya da dört yaşlarında bir kız çocuğu fosforlu yeşil bir çubuğu her an havaya karışacak bir maytap edasında yeşil ateşten bir çubukmuş gibi sallıyor.

Az ötede kepenkleri kaldırılmış, İngiliz tarzı sandalye ve masaları dışarı taşımaya başlamış bir kafegörüyorum. Göz kapaklarımla ettiğim mücadelenin sona erecek olması yüzümü gülümsetiyor.

Kapalı kepenklere dokunmayı bırakarak ona karşı caddeyi işaret ediyorum. Gülümsüyor. Sol yanağının yanından kırıtan küçük gamze yaz meltemlerinde üfleme için yarıştığımız hindibaları hatırlatıyor. Onlar gibi bir üfleşte sönecek, koca gökyüzünde savrula savrula uçup kaybolacak bir gülümseyiş.

Karşıya geçip de kahvelerimizi söyledikten sonra gözümün çarptığı her şeyi incelemeye başlıyorum. Her şey aşırı büyük; bacaklar, kollar bedenler ve bunlarla beraber giysiler. Karşı caddenin ardında uzanan binalar koca bir göz gibi her yeri izliyorlar.

Kahveler gelince beyaz gömleğinin ilk iki düğmesini çözüyor, tüm gece çözmemiş olmasının nedenini düşünüyorum. Çıkardığı kravatını mavi çizgileri üstte kalacak şekilde sağ koluna dolarken, önlüğünün beyazı gözümü alan garsona ateşi olup olmadığını soruyor. Sigarayı uzun zaman önce bıraktığını düşünerek yanıldığımı anlıyorum.

Kahvem bittikten sonra yitik bir deniz kokusu almak için muazzam bir istek duyuyorum. Caddenin yaklaşık iki kilometre ötesindeki kirişi mavi renkli kafeden yeterince sağa yürünürse sahile çıkılabileceğini anımsıyorum. İyi de insan şimdi tek başına orada ne yapabilir ki? Belki kabuk toplamak, kaygan taşların üzerinde tembel tembel oturmak ya da koca sesli vapurların siren sesleriyle uçuşan kuşları seyretmek.

Hesabı isteyip ayaklandığımı görünce sağ koluna bağladığı kravatını esmer boynundan sağa ve sola sallandırarak elleri ceplerinde bekliyor beni. Umursamaz görüntüsünün altındaki hüznü sezebiliyorum. O da bu hüznü sezdiğimin farkında olacak ki uzaklara bakıyor bizden çok uzaklara.

Sahile doğru gitmiyoruz. Çünkü ona sahile tek başıma gitmek istemediğimi söylemedim. Kaygan kayalıkları ve deniz kabuklarını göremeyeceğiz, sivri yosun kokusu burnumuzu delemeyecek. Sahil boyunca yürüdükten sonra geniş bir açıklıkta kalan mavi deniz fenerine, eskiden gün batımını izlediğimiz çıplak kumlara gitmek isterdim. Belki yürürken aldığı bir demet zambak sebebiyle gülen yüzümün, sol gamzesine açtırdığı nergisle birlikte uzanırdık çimlere.

Geldiğimiz yöne doğru karşı caddeye geçerek yürüyoruz. Kepenklerin tamamı kaldırılmış ve cadde köleleşmiş. Cadde boyunca ne o bir yere omzunu çarpıyor ne ben bir yeri parmaklarımla yokluyorum. Karşıdan gelen sivilceli bir kızın yüksek ökçeli topuklarından mütevelliit burkulan ayağını hiçe sayarak yürümeye çalışmasını görünce yavaşça ve çaktırmadan dürtüyor beni. Gülümsüyorum. Ateş böcekleri ile yaşadığımız bir yaz akşamında ısrarla giymeye çalıştığım yüksek ökçeli ayakkabılarım yüzünden burktuğum bileğimi ve bağır çağır gülererek Arnavut kaldırımlı sokakta beni taşıyışını anımsamış olmalı.

Kimi zaman, yüksek gürültülü mekanlarda dans ettikten sonra, yüksek bacaklı taburemin yanında gülümseyerek yere oturmasını hatırlıyorum. Baş çokça benim başımın altında, öyle ki bana baktığında çocuk gibi görünüyor. Az önceki yavaş ve çaktırmadan yaptığı dokunuşunda işte böyle bir çocukluk seziyorum.

Eve gelmek üzereyiz. Dün öğle vaktinden beri ayak basmadığımız evin gri duvarlarına artık rengi kırmızılaşmış güneş ışığı vuruyor. Bu sefer yakar gibi bir kızılıkla ama kendinden emin ve kontrollü. Her zaman yaptığım gibi apartman kapısının anahtarını aramaya başlıyorum daha eve beş adım varken. O bunu umursamıyor bile. Evin önüne geldiğimizde anahtar bulunmuş ve biz durmuş oluyoruz. Düz bir çizgide yürürmüşçesine sokularak iki yanağıma küçük ama ıslak öpücükler konduruyor. Bu safahat anı hoşuma gidiyor, anahtarı kilide sokarak çeviriyorum. Arkamı döndüğümde yürümeye başlamış ama elleri cebinde değil. Neden gelmiyor diye düşünecekken dün bu saatlerde boşanmış olduğumuzu anımsıyorum.

Ne izlemeli

Annemin Zamanı

Uçuş
NDOĞDU Başak POLAT Vol

Film, köyden kente göç eden ve yaşlılığında şehir hayatına mecbur kalan bir Anadolu kadınının hikâyesini konu alıyor.

Annenin ilerleyen hastalığı ağır bakım sorunlarını da beraberinde getirir. Şehir hayatı ile bir türlü bütünleşemeyen annenin hastalığında en büyük arzusu, köyüne dönmektir. Şehirde yaşayan çocukları içinse bu artık neredeyse imkânsızdır. Hikâyenin bundan sonraki evresi ise kaçınılmaz bir karşıtlığı getirir. Gelenek ve modernlik ekseninde, hırsına yenik düşen kişiliklerle insani değerler uğruna yapılan fedakârlıklar karşı karşıyadır.

Dar zamanlara bırak kaygıyı

Dudak uçlarında şarkısını
mırıldanan
uzak dalgalara

Yalın ayak kalbin

Nefslensin

Bir deniz kestanesi
gölgesinde

Avucunda büyüttüğün
gün ışığı

Süpürür

Kapı önündeki
suyu

Bulur sesini inci
avcıları

Derinlerde

Tema "Aşk"

Yazı-Yorum Dergi & Yeniinsan Yayınevi'nin
Ortak Hazırlayacağı
Aşk Temalı Öykü Seçkisi için
Başvurular Başlamıştır.

Son katılım tarihi 5 Haziran
Sizler de seçkide yer almak istiyorsanız;
oykuseckisi1@gmail.com
adresine şartnameye uygun öykülerinizi gönderebilirsiniz.

YENİİNSAN

YAZI-YORUM

EDEBİYAT DERGİSİ